

Sabiedrības integrācijas fonds

Līdzdalības CEĻVEDIS

Izglītības attīstības
centra projekta
“Iespējo līdzdalību!”
pieredzes un ilgtspējas
izdevums

Rīga
2026

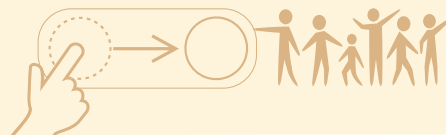
Projektu “Iespējo līdzdalību!” Nr. 2025.LV/NVOF/MAC/019/L17 finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Projekta “Iespējo līdzdalību!” pieredzes un ilgtspējas izdevums “Līdzdalības CEĻVEDIS” ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pieredzes un ilgtspējas izdevuma “Līdzdalības CEĻVEDIS” saturu atbild Izglītības attīstības centrs.

Saturs

PAR PROJEKTU	3
IEVADS	4
PROJEKTA SKOLU PIEREDZE	6
Aizkraukles novada vidusskola	7
Brocēnu vidusskola	10
Daugavpils Tehnoloģiju vidusskola-licejs	16
Ilūkstes Raiņa vidusskola	20
Madonas Valsts ģimnāzija	23
Maltas vidusskola	29
Rīgas 72. vidusskola	34
Rīgas Ostvalda vidusskola	38
PROJEKTA DALĪBNIEKU PADOMI PILSONISKĀS LĪDZDALĪBAS AKTIVITĀŠU ĪSTENOTĀJIEM	42
IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS CENTRA (IAC) PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PILNVEIDES PROGRAMMAS PILSONISKAJĀ IZGLĪTĪBĀ	44

PAR PROJEKTU

Izglītības attīstības centrs (IAC) no 2025. gada janvāra līdz 2026. gada septembrim īstenoja projektu “Iespējo līdzdalību!” (Nr. 2025.LV/NVOF/MAC/019/L17), kuru administrēja Sabiedrības integrācijas fonds programmas “NVO fonds” ietvaros. Projekts tika finansēts no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Projekta mērķis

Veicināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju, paaugstinot pedagogu un jauniešu pilsonisko kompetenci, viņiem apgūstot apmācību programmu un īstenojot uz iekļaušanu, sadarbību un sociālo atbildību vērstu pilsonisko praksi kopienās.

Projekta galvenās aktivitātes

Mērķa grupas – skolu komandu – izveide

Projektā iesaistītas 8 skolu komandas no dažādiem Latvijas reģioniem. Katras komandas kodolu veidoja trīs pedagogi, kuri iesaistījās projekta aktivitātēs kopā ar skolēniem, jauniešiem-mentoriem un plašāku vietējo sabiedrību.

Programmas “Iespējo līdzdalību!” izstrāde, apguve

Programmu veido trīs satura sadaļas – tradicionālā līdzdalība, e-līdzdalība un iekļaujoša līdzdalība. Pedagogi apguva programmu semināros un nodeva zināšanas tālāk saviem skolēniem, kā arī projektā tieši neiesaistītiem pedagogiem. Programma papildināja iesaistīto zināšanas par līdzdalības veidiem un ietvēra arī dažādu līdzdalības formu praktizēšanu. Piemēram, tādas aktivitātes kā pašvaldību vēlēšanu simulācija, kas tika organizēta skolās, pieteikumu sagatavošana vietējiem līdzdalības budžeta projektu konkursiem, kampaņu, akciju vai informatīvu pasākumu rīkošana.

Jauniešu-mentor sagatavošana

Četri jaunieši katrā projekta dalībiskolā kļuva par pilsoniskās izglītības mentoriem. Semināros un pieredzes darbnīcās viņi apguva ne tikai programmu “Iespējo līdzdalību!”, bet arī metodiskās iemaņas savu zināšanu tālāknodošanai un pilsoniskās prakses iniciatīvu organizēšanai vietējās kopienās.

Publicitātes un ilgtspējas pasākumi

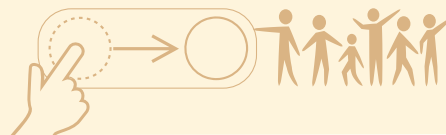
Projekta pieredzes tālāknodošanu sekmēja publicitātes aktivitātes gan projekta norises vietās, gan IAC tīmekļvietnē un sociālajos tīklos. Projekta noslēgumā tika izveidots pieredzes izdevums “Līdzdalības ceļvedis”, kas sekmē projekta ideju ilgtspēju un ietekmi.

Vairāk par projektu IAC tīmekļvietnē <https://iac.edzu.lv/projekti/aktualie-projekti/iespejo-lidzdalibu-2/>

Projektā iesaistītās skolas

Aizkraukles novada vidusskola
Brocēnu vidusskola
Daugavpils Tehnoloģiju vidusskola-licejs
Ilūkstes Raiņa vidusskola

Madonas Valsts ģimnāzija
Maltas vidusskola
Rīgas 72. vidusskola
Rīgas Ostvalda vidusskola

Pilsoniskā izglītība skolās un jauniešu iesaiste vietējās kopienās ir viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem demokrātiskas sabiedrības ilgtspējai. Demokrātiskas institūcijas un kopienu saliedētība nevar pastāvēt bez aktīviem, informētiem un atbildīgiem iedzīvotājiem. Jaunieši ir tie, kuri pārmaiņas uztver visātrāk, spēj radīt inovatīvas idejas un ienes sabiedriskajos procesos enerģiju.

Pilsoniskās kompetences veidošana ir nozīmīga izglītības satura daļa, un skolas to iekļauj gan mācību procesā stundās, gan ārpusstundu aktivitātēs, tomēr ierobežotais mācību materiālu klāsts un metodiska atbalsta nepietiekamība nereti kavē pilnvērtīga rezultāta sasniegšanu. Izpētot aktuālās skolu vajadzības jauniešu pilsoniskās izpratnes stiprināšanā, projektā tika izveidota mācību programma “Iespējo līdzdalību!”, kas adresēta pedagogiem, jaunatnes darba organizatoriem un jauniešu līderiem, lai vadītu pilsoniskās līdzdalības zināšanu un prasmju apguvi, motivācijas un vērtību stiprināšanu, izmantojot daudzveidīgus metodiskos paņēmienus un praktiskus līdzdalības instrumentus.

Programma “Iespējo līdzdalību!” sastāv no trim daļām. Pirmā daļa “Tradicionālā līdzdalība” piedāvā ieskatu pilsoniskās līdzdalības mērķos un aktualitātē, aplūko tradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas (vēlēšanas, darbošanās NVO, saziņa ar politiķiem, brīvprātīgais darbs u. tml.), šo formu lietošanas iespējas un izaicinājumus, sabiedrības iesaistes tiesisko regulējumu un prakses piemērus. Praktiskajā daļā pedagogi saņem metodisku atbalstu vēlēšanu simulāciju organizēšanai skolās un rīcības soļus priekšlikumu izstrādē politisko partiju programmām pašvaldību vēlēšanām. Projekta ietvaros prakses daļa tika organiski pieskaņota 2025. gada pašvaldību vēlēšanām, projekta skolās organizējot saziņu ar pašvaldību deputātu kandidātiem, vēlēšanu simulācijas un citas aktivitātes.

Otrajā programmas daļā – “E-līdzdalība” – tiek apskatīti tādi jautājumi kā elektroniski rīki iedzīvotāju saziņai ar politiķiem un pašvaldību dienestiem (lietotnes, saziņas grupas), iniciatīvu, diskusiju, petīciju, aptauju platformas, kā arī sniegts ieskats e-demokrātijas juridiskajā ietvarā, izmantošanas iespējās, ieguvumos, riskos un labās prakses piemēros. Pēc tam, kad “Likumā par pašvaldībām” tika ieviestas izmaiņas (2023), ir pieaudzis iedzīvotāju, to skaitā jauniešu, līdzdalības iespēju klāsts, vairākām līdzdalības formām ir samazināts vecuma cenzs. Piemēram, likums nosaka, ka, sākot ar 2025. gadu, obligāts pašvaldību pienākums ir līdzekļu atvēršana līdzdalības budžetam, un šo iespēju var izmantot jaunieši jau no 16 gadu vecuma. Tādēļ programmas apgūvē pedagogiem tika piedāvāts metodisks atbalsts, kā vadīt skolēnus procesā no līdzdalības budžeta idejas izstrādes līdz pat pieteikuma veidlapas aizpildīšanai un iesniegšanai.

Programmas trešā daļa ir “Iekļaujoša līdzdalība”. Zināšanu blokā tiek apskatīts jaunais normatīvais regulējums (likums un ES direktīva), kas kopš 2025. gada paredz plašas pārmaiņas digitālajā un vides piekļūstamībā, lai preces un pakalpojumi būtu pieejami iespējami plašam cilvēku lokam, arī cilvēkiem ar garīga, fiziska un cita rakstura traucējumiem. Prakses daļā skolu komandas sagatavoja akcijas, kampaņas un informatīvus pasākumus, lai pievērstu uzmanību kādas sabiedrībā mazaizsargātas grupas aktuālām vajadzībām un iespējamiem problēmu risinājumiem.

Visās programmas daļās ir iekļauti materiāli, kas sniedz atbalstu skolotājam programmas īstenošanā – prezentācijas un darba lapas diskusiju, lomu spēļu, testu, kustību aktivitāšu, grafisko organizētāju un citu metožu izmantošanai dažādu mācību priekšmetu stundās, klases audzinātāju stundās, pilsoniskās prakses iniciatīvās un citos izglītības darba formātos.

Projekta īstenošanas laikā programmas zināšanu daļa tika pilotēta astoņās projekta dalīb skolās, bet praktiskā daļa sasniedza arī plašākas vietējās kopienas. Par materiālu plašo pielietojamību liecina arī projekta kvantitatīvie rādītāji – pilotēšanas nodarbībās piedalījušies vairāk nekā 2000 skolēni. Vietējās kopienās īstenotas aptuveni 30 pilsoniskās prakses iniciatīvas. Šajā izdevumā lasiet par spilgtākajiem skolu pieredzes notikumiem projektā.

Paldies projekta dalīb skolu pedagogiem un jauniešiem par aktīvo, atbildīgo un uz rezultātu vērsto darbošanos! Ceram, ka šis projekta pieredzes izdevums noderēs arī citiem pilsoniskās izglītības entuziastiem skolās un kopienās.

PROJEKTA SKOLU PIEREDZE

Aizkraukles novada vidusskola	7
Brocēnu vidusskola	10
Daugavpils Tehnoloģiju vidusskola-licejs	16
Ilūkstes Raiņa vidusskola	20
Madonas Valsts ģimnāzija	23
Maltas vidusskola	29
Rīgas 72. vidusskola	34
Rīgas Ostvalda vidusskola	38

Aizkraukles novada vidusskola

Alīna Grinšule, Ieva Kasparāne,
Tīna Doroteja Skrastiņa, Niks Briedis

Idejas, kā paaugstināt jauniešu zināšanas par vēlēšanu norisi un motivāciju piedalīties vēlēšanās, kā sadarboties ar savas pašvaldības vēlēšanu komisiju, darboties kā vēlēšanu novērotājam un analizēt iegūto pieredzi

PAŠVALDĪBU VĒLĒŠANU SIMULĀCIJA AIZKRAUKLES NOVADA VIDUSSKOLĀ

Kā noritēja iniciatīva

Kopā ar projekta grupas dalībniekiem rīkojām tikšanās, kurās plānojām iniciatīvas norisi. Izveidojām vēlēšanu zīmes ar šīgada partiju sarakstiem Aizkraukles novadā (jaunā parauga biļeteni), izveidojām vēlēšanu plakātus, kā arī apkopojām partiju programmas prezentācijā, kuru aizsūtījām 9.–12. klašu skolēniem.

Sarunājām tikšanos ar Aizkraukles novada vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Vairi Kusiņu, lai uzzinātu vairāk par vēlēšanu gaitu un noteikumiem. Pašvaldība mums aizdeva vēlēšanu iecirkņa inventāru – īsto vēlēšanu urnu un aizslietņus.

Dienu pirms simulācijas iekārtojām telpu, kurā notika vēlēšanas, iedalījām katram iniciatīvas grupas skolēnam savu amatu (atbildīgie par vēlēšanu urnu, par vēlēšanu zīmēm, instrukciju sniedzējs u. c.).

Vēlēšanu dienā, vēlētājiem ienākot telpā, katram tika prasīts uzrādīt personu apliecinošu dokumentu un parakstīties vēlētāju sarakstā. Pārliicinājāmies, vai personai ir skaidrs, kas ir jādara.

Dienas beigās, kad balsošana bija noslēgusies, apkopojām vēlēšanu rezultātus. Atvērām urnu un visi kopā skaitījām balsis. Skaitījām gan derīgās, gan nederīgās vēlēšanu zīmes. Lai neietekmētu īstās vēlēšanas, gala rezultātus paziņojām tikai pēc tām.

Kā tika informēta plašāka sabiedrība, nodrošināta publicitāte

Pirms vēlēšanu simulācijas skolēni tika informēti par to, kur iegūt informāciju par partijām. Tika izveidots plakāts ar pamācību, kā pareizi balsot. Šis plakāts tika izvietots skolā un arī sociālo tīklu *Facebook* un *Instagram* skolas profilā. Pēc vēlēšanu simulācijas skolēni tika intervēti par viņu pieredzi, un šīs intervijas tika publicētas Aizkraukles novada laikrakstā “Staburags”.

Kādi ir iniciatīvas īstenošanas ieguvumi: ko ieguva īstenotāji, ko – plašāka sabiedrība

Iniciatīvas īstenošanas rezultātā ieguvēji bija gan projekta īstenotāji, gan plašāka sabiedrība. Organizējot pašvaldību vēlēšanu simulāciju Aizkraukles novada vidusskolā, mēs guvām praktisku pieredzi pasākuma plānošanā, organizēšanā un vēlēšanu procesa vadīšanā. Simulācijas laikā apzinājāmies, cik svarīga ir savlaicīga sagatavošanās, skaidra komunikācija un saprotamas instrukcijas dalībniekiem. Lai gan dalībnieku skaits bija mazāks, nekā sākotnēji plānots, jo pasākums notika mācību gada noslēgumā, mēs ieguvām vērtīgas atziņas par to, kā šādu iniciatīvu nākotnē īstenot vēl veiksmīgāk.

Simulācija deva iespēju arī labāk izprast reālo vēlēšanu norisi un lielo darba apjomu, kas nepieciešams vēlēšanu organizēšanā. Pēc pasākuma projekta komandas dalībniekiem

(Alīna Grinšule, Tīna Doroteja Skraстіņa, Niks Briedis) kopā ar Aizkraukles novada vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Vairi Kusiņu bija iespēja novērot īstās pašvaldību vēlēšanas, kas ļāva salīdzināt simulācijas procesu ar reālo vēlēšanu organizēšanu un novērtēt, cik precīzi bijām spējuši atveidot vēlēšanu pieredzi skolēniem.

Savukārt skolēni ieguva pieredzi un izpratni par vēlēšanu procesu, balsošanas kārtību un pilsonisko līdzdalību. Simulācija palīdzēja veidot izpratni par demokrātijas nozīmi un vēlēšanu lomu sabiedrībā. Tāpat cerējām, ka iegūtā pieredze mudinās skolēnus pārrunāt vēlēšanu nozīmi savā ģimenē un rosinās arī ģimenes locekļus aktīvāk piedalīties īstajās vēlēšanās. Tādējādi iniciatīva veicināja pilsonisko aktivitāti un sabiedrības izpratni par līdzdalības nozīmi demokrātiskajos procesos.

Kādi secinājumi tika gūti

Pēc pašvaldību vēlēšanu simulācijas Aizkraukles novada vidusskolā var izdarīt vairākus būtiskus secinājumus par jauniešu līdzdalību, attieksmi un izpratni par demokrātiskajiem procesiem.

Pirmkārt, vēlēšanās piedalījās 34,2 % skolēnu, kas ir gandrīz identisks rādītājs vēlēšanu aktivitātei 2021. gada Latvijas pašvaldību vēlēšanās (34,01 %). Tas parāda, ka jauniešu līdzdalības potenciāls ir līdzīgs sabiedrības vidējam līmenim.

Otrkārt, tika novērots, ka visaktīvākie bija 10. klašu skolēni, savukārt zemāka aktivitāte bija vērojama 9., 11. un 12. klasēs. Tas, visticamāk, bija saistīts ar eksāmenu laika notikumiem. Tādējādi varam secināt, ka ārējie faktori, piemēram, mācību slodze, būtiski ietekmē pilsonisko līdzdalību.

Treškārt, vēlēšanu rezultātu analīze, neizpaužot sabiedrībai konkrētus rezultātus, liecināja par to, ka jaunieši bieži vien izvēlas kandidātus, kurus viņi pazīst. Tātad lēmumu pieņemšanā būtiska loma ir personīgai atpazīstamībai, nevis padziļinātai vēlēšanu programmu analīzei.

Ceturtkārt, tika konstatētas vairākas nederīgas vēlēšanu zīmes, kas norāda uz nepietiekamu balsošanas noteikumu izpratni un apliecina, ka nepieciešama papildu izglītošana par to, kā pareizi aizpildīt vēlēšanu zīmes un kādi ir balsu derīguma kritēriji.

Kopumā simulācija pierādīja, ka praktiska pieredze vēlēšanās ir ļoti nozīmīga, jo tā palīdz jauniešiem labāk izprast demokrātijas darbību, vēlēšanu procesu un pilsoniskās līdzdalības nozīmi.

Ko nākamreiz darītu citādi

Nākamajās simulācijās būtu ieteicams ieviest vairākus uzlabojumus, lai palielinātu gan jauniešu līdzdalību, gan izpratni par notiekošo.

Pirmkārt, vēlēšanu simulāciju vajadzētu plānot laikā, kad skolēniem nav eksāmenu sesijas vai citu ļoti aktīvu mācību periodu. Tas varētu būtiski palielināt balsotāju skaitu un nodrošināt objektīvākus rezultātus.

Otrkārt, pirms vēlēšanām būtu lietderīgi organizēt informatīvu nodarbību vai īsu apmācību par vēlēšanu kārtību, īpaši uzsverot, kā aizpildīt vēlēšanu zīmes.

Treškārt, būtu vērtīgi vairāk skaidrot kandidātu programmas, lai skolēni varētu pieņemt informētākus lēmumus, nebalstoties tikai uz personīgu kandidātu pazīšanu vai subjektīvu viedokli.

Ceturtkārt, varētu sniegt skolēniem vēl vairāk informācijas, piemēram, izmantojot plakātus, prezentācijas vai diskusijas, lai palielinātu interesi un motivētu piedalīties vēlēšanās.

Piektkārt, pēc simulācijas būtu noderīgi organizēt refleksijas diskusiju, kurā skolēni var dalīties pieredzē, analizēt kļūdas un saprast vēlēšanu norises nozīmi.

Kura pieredze bija visvērtīgākā

Visvērtīgākā pieredze bija praktiska piedalīšanās vēlēšanu procesā no sākuma līdz beigām gan kā vēlētājiem, gan kā procesa novērotājiem. Tas deva iespēju izprast, kā realitātē notiek vēlēšanu organizēšana, balsu nodošana un demokrātiska lēmumu pieņemšana.

Īpaši nozīmīgi bija arī pārliecināties, ka vēlēšanas nav tikai formāls process, bet tās atspoguļo sabiedrības informētību un iesaisti. Tas palīdzēja saprast, ka demokrātijas kvalitāte ir tieši atkarīga no vēlētāju izpratnes un atbildības sajūtas.

Svarīga atziņa bija arī par kļūdām vēlēšanu zīmju aizpildīšanā, jo tas parādīja, ka ar teorētiskām zināšanām ne vienmēr pietiek – nepieciešama arī praktiska pieredze.

Kopumā visvērtīgākais bija tas, ka tika iegūta reāla pieredze pilsoniskajā līdzdalībā, kas palīdz labāk saprast savu lomu sabiedrībā un nākamajās vēlēšanās.

Žannas Murahinas foto

Žannas Murahinas foto

Gintas Grincēvičas foto

Brocēnu vidusskola

Laura Miķelsone, Līga Rone-Cālīte, Inese Lasmane,
Agrita Andersone, Dominika Kuzņecova

Idejas, kā veidot, plānot, sagatavot un īstenot pilsoniskās prakses iniciatīvas, iesaistot visu vecumposmu skolēnus, pašvaldības politiķus un dažādu paaudžu iedzīvotājus vietējā kopienā

“MĀKOŅU STUMŠANU” AIZSTĀT AR KRITISKU ANALĪZI: PAŠVALDĪBU VĒLĒŠANU SIMULĀCIJAS ANALĪZE

Brocēnu vidusskolas gaitenīs pirms jebkurām vēlēšanām politiskās kaislības sit augstu vilni. Gatavojoties 2025. gada pašvaldību vēlēšanu simulācijai, skolēni nevis vienkārši mācījās par vēlēšanu procesu no mācību grāmatām, bet gan “iekāpa vēlētāju kurpēs”, analizējot partiju programmas un solījumus, izmantojot kritisko domāšanu, problēmrisināšanu un radošumu. Lai realizētu pašvaldības vēlēšanu simulāciju, veicām sagatavošanās aktivitātes: analizējām partiju programmas, veidojām plakātus un prezentācijas, izpētījām situāciju novadā, domājām par ideālo deputātu, tikāmies un diskutējām ar deputātu kandidātiem. Ar vēlēšanām saistītās projekta “Iespējo līdzdalību!” aktivitātes norisinājās 2025. gada aprīlī un maijā. Aktivitāšu plānošanā piedalījās projektā iesaistītie pedagogi un jaunieši, sākumskolas 4. klases skolēni, 9. klašu skolēni, vidusskolēni un skolēnu pašpārvalde.

Sagatavošanās posms

Vidusskolā – starp jauniešu interesēm un reklāmas trikiem

Vidusskolas posma galvenais uzdevums bija partiju programmu audits. Skolēni pētīja iesniegtos sarakstus un partiju programmas, meklējot atbildi uz vienu jautājumu: “Kas šeit ir domāts tieši mums – jauniešiem?”

Pēc tam, kad programmas bija izanalizētas, vidusskolēni veidoja analītiskas prezentācijas, kas skaidro partiju piedāvājumu, un reklāmas plakātus, kas pielāgoti jaunākajai auditorijai – sākumskolēniem.

Šis process nebija tikai teorētisks – tam bija reāls rezultāts. Sākumskolas skolēni, noklausoties prezentācijas un izpētot plakātus, piedalījās balsošanā, izvēloties pārliecinošākās un saprotamākās idejas. Tas vidusskolēniem praktiski mācīja, kā sarežģītu informāciju pasniegt vienkāršā, bet nesagrozītā veidā.

9. klasēs – realitātes pārbaude: kas ir pamatots un izmērāms priekšvēlēšanu solījums un kas – populisms

Kamēr vidusskolēni fokusējās uz komunikāciju, 9. klases skolēni sociālo zinību stundās veica pamatīgu faktu pārbaudi. Viņu darbs noritēja trīs posmos: vajadzību kartēšana (skolēni paši definēja darbus, kas novadā būtu jāpaveic); partiju programmu solījumi (tika pētītas partiju programmas, lai saprastu, vai politiķu plāni sakrīt ar reālo situāciju); kritiska diskusija (skolēni mācījās atšķirt reāli izpildāmus darbus no tā saucamajiem “tukšajiem solījumiem” jeb populisma).

Diskusija bija viena no vērtīgākajām mācību stundām, jo tā parādīja, ka vēlētāja lielākais spēks nav balss nodošana, bet gan prasme lasīt “starp rindiņām”.

Simulācija pierādīja, ka politika nav garlaicīga, ja to sasaista ar reālo dzīvi. Programmas ir jālasa uzmanīgi, jo ne viss, kas izskatās skaisti uz papīra, ir finansiāli vai praktiski iespējams. Svarīga ir saziņa – politiskais plakāts var piesaistīt uzmanību, bet tikai saturs notur vēlētāja uzticību. Līdzdalība sākas skolā – izpratne par to, kā strādā pašvaldība, rada atbildīgākus topošos vēlētājus. Skolotāju piebilde: “Mūsu mērķis nebija aģitēt par kādu konkrētu partiju, bet gan iemācīt jauniešiem domāt patstāvīgi. Spēja analizēt un argumentēt savu viedokli ir pamats stiprai pilsoniskai sabiedrībai.”

4. klasē – no ideālā deputāta portreta līdz vēlēšanu simulācijai

4. klases skolēni piedalījās aktivitātē “Mans ideālais pašvaldības deputāts”, kuras mērķis bija veicināt izpratni par pašvaldības darbu, demokrātiju un iedzīvotāju līdzdalības nozīmi vietējās kopienas attīstībā. Aktivitātes īstenošanā izmantojām programmas apguves semināros saņemtos materiālus.

Aktivitātes sākumā skolēni veidoja sava ideālā pašvaldības deputāta profilu. Viņi diskutēja par to, kādam jābūt cilvēkam, kurš pārstāv iedzīvotāju intereses un pieņem lēmumus pašvaldībā. Skolēni analizēja deputātam nepieciešamās prasmes, rakstura īpašības, iepriekšējo pieredzi un spēju sadarboties ar sabiedrību.

Aplūkojot skolēnu atbildes, secinājām, ka bērni visvairāk novērtē godīgumu, drosmi, atbildību un prasmi palīdzēt cilvēkiem. Par svarīgu tika uzskatīta arī spēja uzstāties publiski un skaidri komunicēt ar sabiedrību. Kāds skolēns atzina: “Ja deputāts nemācēs uzstāties, nevienš viņu neklausīsies. Jārunā normāliem vārdiem.”

Interesanti, ka daudzi skolēni ideālo deputātu saistīja ar aktīvu klātbūtni sociālajos tīklos. Viņuprāt, deputātam jābūt sasniedzamam un jāspēj informēt iedzīvotājus par savu darbu. Kāds skolēns rakstīja: “Deputātiem ir jābūt *Facebook* un *Instagram*, lai visu ātri uzzinātu.”

Bērnu skatījumā deputātam nepieciešamas arī praktiskas prasmes. Viens no oriģinālākajiem secinājumiem bija: “Deputātam obligāti vajag mācēt braukt ar auto, ja viņš nebrauks ar auto, visur nokļūs vēlāk.” Savukārt mājdzīvnieks – suns vai kaķis – tika saistīts ar spēju uzņemties atbildību un rūpēties par citiem.

Pēc ideālā deputāta profila izveides skolēni iepazinās ar pašvaldību vēlēšanu procesu, analizēja deputātu kandidātus un politisko partiju programmas. Viņi mācījās salīdzināt dažādus priekšlikumus un izvērtēt, kuri no tiem vislabāk atbilst iedzīvotāju vajadzībām.

Īpaši vērtīga bija iespēja iepazīties ar 9. klašu skolēnu sagatavotajām partiju programmu prezentācijām. Tas palīdzēja jaunākajiem skolēniem labāk izprast, kā tiek formulēti politiskie mērķi un kā dažādas idejas var ietekmēt vietējās kopienas attīstību.

Noslēgumā skolēni piedalījās vēlēšanu simulācijā, praktiski izdzīvojot vēlēšanu procesu – no izvēles izdarīšanas līdz balsošanai. Šī pieredze palīdzēja saprast, ka demokrātija nav tikai “pieaugušo lieta”, bet process, kurā ikviens var iesaistīties, paust savu viedokli un ietekmēt apkārt notiekošo.

4. klases skolēnu viedokļi

- “Jo jaunāks deputāts, jo labāk. Vecākam deputātam ir gūti – mazāk spēka un atmiņas.”
- “Deputātiem ir jābūt *Facebook* un *Instagram*, lai visu ātri uzzinātu; arī *Whatsapp*, lai uzrakstītu, ka ir slims.”
- “Deputāta iepriekšējai pieredzei ir jābūt pārdošanā, jo tad prot skaitīt naudu.”
- “Deputātam glīti jāraksta, lai var saprast, ko raksta.”
- “Deputātam nepieciešama gudrība, nopietnība un, galvenais, drosme, lai varētu palīdzēt cilvēkiem un pildītu savu darbu apzinīgi.”

- “Deputātam jābūt godīgam, jo nevar balsot tikai par draugiem, citi arī grib būt prezidenti.”

Aktivitāte parādīja, ka arī sākumskolas skolēni spēj domāt par sabiedrībai svarīgiem jautājumiem, analizēt līderu īpašības un izprast, kādēļ līdzdalība kopienas dzīvē ir nozīmīga.

“Kafija ar politiķiem”: jauniešu balsis un idejas pašvaldības nākotnei

Gatavojoties pašvaldību vēlēšanām, aprīlī organizējām diskusiju “Kafija ar politiķiem”, aicinot tajā piedalīties divus deputātu kandidātus no katras politiskās partijas, kas kandidē Saldus novada pašvaldības vēlēšanās.

Pasākuma laikā jaunieši un deputātu kandidāti diskutēja par septiņiem aktuāliem jautājumiem. Diskusijas notika pie tematiskiem galdiņiem. Pēc katra raunda dalībnieki pārvietojās pie cita galdiņa.

Diskusiju temati

- Kā jaunieši var iesaistīties lēmumu pieņemšanā un kā politiskās partijas plāno veicināt jauniešu līdzdalību?
- Kādi ir ieguvumi un riski, ja pašvaldības deputāta kandidāts nav Saldus novada iedzīvotājs?
- Kādas pārmaiņas būtu nepieciešamas Saldus novada skolu tīklā un kā tās ietekmētu jauniešus?
- Kā novadam piesaistīt kvalificētu darbaspēku un veicināt absolventu atgriešanos novadā pēc studijām?
- Kā pašvaldības deputātiem un jauniešiem būtu savstarpēji jākomunicē, lai veidotos jēgpilns dialogs?
- Kādas brīvā laika un izklaides iespējas novadā vēlas jaunieši un kādas plāno deputātu kandidāti? Kā atrast kopīgus risinājumus?
- Kādam jābūt deputāta kandidātam, lai jaunieši būtu gatavi par viņu balsot?

Noslēgumā jaunieši prezentēja pie galdiņiem apkopotās idejas un secinājumus, izceļot būtiskākos diskusijās paustos viedokļus.

Pasākuma izvērtējumā secinājām, ka deputātu kandidāti priekšvēlēšanu laikā ir ļoti atsaucīgi un gatavi iesaistīties sarunās ar jauniešiem. Diskusijās atklājās viedokļu daudzveidība, kas veicināja kritisko domāšanu un padziļinātu izpratni par pašvaldības darbu. Šāda formāta aktivitāte būtu vērtīga arī citu skolu jauniešiem.

Vienlaikus novērojām, ka daļa jauniešu ne vienmēr spēj orientēties plašajā informācijas klāstā un pamanīt sev aktuālas līdzdalības iespējas, tādēļ svarīga ir mērķtiecīga informācijas sniegšana. Tāpat secinājām, ka pasākuma nosaukums “Kafija ar politiķiem” dažkārt rada priekšstatu par formālu un nopietnu tikšanos, lai gan patiesībā diskusijas noritēja brīvā un atvērtā gaisotnē. Nākotnē varētu apsvērt arī alternatīvus nosaukumus, kas jauniešiem šķistu vēl saistošāki.

Lai pilnveidotu pasākumu, būtu lietderīgi dot jauniešiem iespēju svarīgākos jautājumus formulēt pašiem pasākuma ievaddaļā. Iedvesmu un idejas iespējams gūt no Kuldīgas Demokrātijas festivāla pieredzes un tajā izmantotajiem līdzdalības veicināšanas risinājumiem.

Pašvaldību vēlēšanu simulācija: no teorijas līdz reālai pieredzei

2025. gada maijā Brocēnu vidusskolā norisinājās pašvaldību vēlēšanu simulācija, kurā piedalījās visi 9.–12. klašu skolēni, t. i., aptuveni 80 jauniešu. Simulācijas mērķis bija sniegt skolēniem iespēju praktiski iepazīt vēlēšanu procesu un izprast demokrātiskas valsts pilsoņa lomu lēmumu pieņemšanā.

Lai simulācija būtu pēc iespējas pietuvināta reālajām pašvaldību vēlēšanām, tika veikta rūpīga sagatavošanās. Skolēni sagatavoja vēlēšanu biļetenus, izmantojot aktuālos pašvaldību deputātu kandidātu sarakstus. Lai informācija būtu pārskatāmāka un vieglāk uztverama, katras partijas sarakstā tika iekļauti tikai pirmie trīs kandidāti no reālā partijas saraksta. Tika sagatavota vēlēšanu urna, vēlētāju saraksti un izveidota vēlēšanu komisija, kuras uzdevums bija nodrošināt godīgu balsu skaitīšanu.

Vēlēšanu dienā skolēni saņēma vēlēšanu biļetenus, iepazīnās ar partiju piedāvājumiem un izdarīja savu izvēli. Pēc balsojuma biļeteni tika ievietoti vēlēšanu urnā, radot autentisku vēlēšanu atmosfēru un ļaujot jauniešiem izjust atbildību par savu lēmumu.

Pēc balsošanas darbu uzsāka vēlēšanu komisija, kas organizēti un precīzi saskaitīja visas nodotās balsis. Kad rezultāti bija apkopoti, tie tika publicēti elektroniski un nosūtīti skolēniem e-klasē, nodrošinot iespēju ikvienam iepazīties ar vēlēšanu iznākumu.

Ieguvumi un secinājumi

Vēlēšanu simulācija sniedza vairākus nozīmīgus ieguvumus. Pirmkārt, skolēni ieguva praktisku pieredzi vēlēšanu procesā un labāk izprata balsošanas norisi. Otrkārt, tika veicināta izpratne par demokrātiju un pilsonisko līdzdalību, apzinoties, ka katrai balsij ir nozīme un ka vēlēšanas ir viens no būtiskākajiem veidiem, kā sabiedrība var ietekmēt lēmumu pieņemšanu. Treškārt, simulācija palīdzēja jauniešiem sagatavoties nākotnei, kad viņi sasniegs vēlēšanu vecumu un paši kļūs par vēlētajiem.

Vēlēšanu simulācija apliecināja, ka praktiska līdzdalība ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā veicināt jauniešu interesi par sabiedriskajiem un politiskajiem procesiem. Aktivitāte ļāva skolēniem ne tikai teorētiski, bet arī praktiski izprast vēlēšanu nozīmi demokrātiskā sabiedrībā.

Jaunieši guva vērtīgu pieredzi, kas palīdz attīstīt atbildību, kritisko domāšanu un pilsonisko apziņu. Šādas aktivitātes veicina informētu un aktīvu pilsoņu veidošanos, stiprinot izpratni par demokrātijas vērtībām un katra cilvēka iespējām ietekmēt sabiedrībā notiekošo.

Citas skolēnu pilsoniskās prakses iniciatīvas projekta ietvaros

Projektā apgūtās mācību programmas trešās daļas “Iekļaujoša līdzdalība” prakses ietvaros mācību gada izskaņā notika arī uz plašāku kopienu vērsta pilsoniskās līdzdalības iniciatīvas. To mērķis bija veicināt iedzīvotāju drošību, saliedētību un sadarbību starp dažādām paaudzēm. Maijā savstarpēji bagātinošās “Sarunās dārzā” satikās skolēni un Brocēnu bibliotēkas lasītāju kluba dalībnieki, no kuriem liela daļa ir seniori. Jaunāko brocēniešu paaudzi aizrāva projekta grupas sagādātā iespēja apgūt paš aizsardzības prasmes profesionāla trenera vadībā, bet visdažādāko paaudžu Brocēnu iedzīvotāji jutās ieguvēji pasākumā “Sarunas zem zvaigznēm”, kurā jaunieši kopā ar skolas muzeja vadītāju rosināja līdzcilvēkus dalīties stāstos par priekšmetiem, kas bijuši nozīmīgi viņu dzīvē.

Ieguvumi

1. Attīstīta kritiskā domāšana

Skolēni mācījās analizēt partiju programmas, izvērtēt solījumus un atšķirt reālus priekšlikumus no populisma. Attīstījās prasme pārbaudīt faktus un lasīt informāciju kritiski.

2. Praktiska demokrātijas izpratne

Jaunieši ne tikai ieguva teorētiskas zināšanas par vēlēšanu procesu, bet arī praktiski piedalījās vēlēšanu simulācijā. Skolēni saprata, kā notiek balsošana, balsu skaitīšana un rezultātu apkopošana.

3. Pilsoniskās līdzdalības veicināšana

Skolēni apzinājās, ka viņu viedoklim ir nozīme un ka līdzdalība sabiedriskajos procesos sākas jau skolā. Veidojās izpratne par pašvaldības darbu un iedzīvotāju iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu.

4. Komunikācijas un argumentācijas prasmju attīstība

Veidojot prezentācijas, plakātus un diskutējot ar deputātu kandidātiem, skolēni pilnveidoja prasmi skaidri paust savu viedokli. Tika attīstītas publiskās runas un argumentēšanas prasmes.

5. Sadarbības un radošuma attīstība

Darbs grupās, plakātu veidošana un ideju prezentēšana veicināja sadarbības prasmes un radošu pieeju problēmu risināšanai.

6. Sagatavošanās nākotnes vēlētajai lomai

Simulācija palīdzēja jauniešiem sagatavoties reālām vēlēšanām un veidoja atbildīgu attieksmi pret savu pilsonisko pienākumu.

Secinājumi

- Politika kļūst interesanta un saprotama, ja to sasaista ar skolēnu ikdienu un reālām dzīves situācijām.
- Partiju programmas jāvērtē kritiski, jo ne visi solījumi ir reāli īstenojami.
- Efektīva komunikācija ir būtiska – uzmanību var piesaistīt reklāma, taču uzticību rada saturs.
- Demokrātijas un līdzdalības prasmes ir jāattīsta jau skolas vecumā.
- Pat sākumskolas skolēni spēj analizēt sabiedrībai nozīmīgus jautājumus un izprast līderu īpašības.
- Jaunieši ir gatavi iesaistīties diskusijās par sava novada attīstību, ja viņiem tiek dota iespēja.
- Svarīgi ir atbildību par pasākumiem nodot jauniešiem, jo viss izdodas un tiek iegūta pieredze nākamajām iniciatīvām.
- Ļoti svarīgas ir sarunas pirms pasākumiem un plānošana, jo tā var uzzināt un ņemt vērā dažādus viedokļus.
- Ļoti svarīgi ir sarunāties dažādu vecumu, dažādu sociālo grupu un interešu cilvēkiem.
- Projekts apliecināja, ka praktiskas, uz līdzdalību balstītas aktivitātes būtiski veicina skolēnu kritisko domāšanu, pilsonisko kompetenci, izpratni par demokrātiju un gatavību kļūt par aktīviem, atbildīgiem sabiedrības locekļiem.

Ineses Lasmanes foto

Idejas, kā veidot ilgtermiņa attiecības ar vietējās kopienas organizācijām, iepazīstot sabiedrības mazāk aizsargāto grupu vajadzības un sniedzot daudzveidīgu atbalstu

DAUGAVPILS TEHNOLOĢIJU VIDUSSKOLAS-LICEJA SADARBĪBA AR NEREDZĪGO CIEMATU UN LATGALES CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS FILIĀLI “ČIEKURU BIBLIOTĒKA”

Daugavpils Tehnoloģiju vidusskolā-licejā pilsoniskā līdzdalība nav tikai jēdziens mācību saturā – tā ir ikdienas prakse, kurā skolēni mācās būt atbildīgi, ieinteresēti un līdzcietīgi sabiedrības locekļi. Viens no spilgtākajiem piemēriem ir sadarbība ar Neredzīgo ciemata iedzīvotājiem un Čiekuru bibliotēku, kas gadu gaitā kļuvusi par nozīmīgu kopienas saliedēšanas un savstarpēja atbalsta iniciatoru. Iepriekš sadarbība izpaudās galvenokārt kā dalība labdarības akcijās, svētku pasākumos un apkārtnes sakopšanas talkās. Tomēr 2025./2026. mācību gadā projekta “Iespējo līdzdalību!” iespaidā pilsoniskā līdzdalība sasniedza jaunu kvalitātes līmeni, kļūstot daudzveidīgāka un sistemātiskāka.

Šajā mācību gadā Daugavpils Tehnoloģiju vidusskolas-liceja Skolēnu pašpārvalde, skolēni un pedagogi kopā ar Neredzīgo ciemata un Čiekuru bibliotēkas pārstāvjiem īstenoja vairākas daudzveidīgas aktivitātes – lasīšanas veicināšanas pasākumus, radošās darbnīcas, sadarbības tikšanās, informatīvus pasākumus par piekļūstamību, labdarības iniciatīvas. Aktivitāšu mērķis bija stiprināt sadarbību ar Neredzīgo ciemu un vietējo bibliotēku, kā arī veicināt sabiedrības izpratni par cilvēku ar redzes traucējumiem vajadzībām.

Viena no nozīmīgākajām aktivitātēm bija Skolēnu pašpārvaldes tikšanās ar Čiekuru bibliotēkas lasītājiem un Neredzīgo ciemata iedzīvotājiem. Tikšanās laikā tās dalībnieki atklāti stāstīja par savu dzīves pieredzi, ikdienas izaicinājumiem, hobijiem, darbu, mācībām un iespējām pilnvērtīgi iesaistīties sabiedrības dzīvē. Skolēniem bija iespēja uzdot jautājumus, diskutēt un iegūt daudz plašāku priekšstatu par cilvēku ar redzes traucējumiem dzīvi, nekā tas iespējams no grāmatām vai mācību stundām.

Šo tikšanos mērķis bija mazināt stereotipus un aizspriedumus, veicināt savstarpēju izpratni un cieņpilnu attieksmi pret dažādību sabiedrībā. Tikšanās palīdzēja skolēniem apzināties pieejamības nozīmi un katra cilvēka tiesības pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē.

Gatavojoties Čiekuru bibliotēkas jubilejai, tika izstrādāts un sagatavots bibliotēkas svētku noformējums, radot pasākuma apmeklētājiem svinīgu un viesmīlīgu vidi. Skolēni sagatavoja arī radošu apsveikumu bibliotēkas kolektīvam un tās lasītājiem.

Īpaši nozīmīga aktivitāte bija divu audiodisku dāvināšana bibliotēkai. Skolēni un pedagogi ierunāja literārus tekstus un ierakstīja muzikālus priekšnesumus, kas tika apkopoti divos diskos un nodoti bibliotēkas krājuma papildināšanai. Šī iniciatīva ļāva skolēniem praktiski iesaistīties pieejama satura veidošanā cilvēkiem ar redzes traucējumiem.

Skolēni un pedagogi piedalījās Čiekuru bibliotēkas jubilejas svinībās: apsveica bibliotēkas kolektīvu, pasniedza sagatavotās dāvanas un tikās ar bibliotēkas apmeklētājiem. Pasākums kļuva par apliecinājumu veiksmīgai sadarbībai un kopīgi paveiktajam darbam.

Sadarbība turpinājās arī decembrī, kad liceja Skolēnu pašpārvalde, skolēni, pedagogi un vecāki iesaistījās labdarības akcijā, lai iepriecinātu Neredzīgo ciemata seniorus un bērnus no maznodrošinātām ģimenēm.

Akcijas laikā tika vākti saldumi, pārtikas produkti, higiēnas preces, rotaļlietas, kancelejas piederumi un citas nepieciešamas lietas. Skolas kopiena ar lielu atsaucību iesaistījās dāvanu sagatavošanā, apliecinot, ka Ziemassvētku laiks ir ne tikai svētku gaidīšana, bet arī rūpes par līdzcilvēkiem.

Skolēni paši piedalījās saziņoto mantu šķirošanā, saiņošanā un dāvanu komplektu veidošanā. Sagatavotās dāvanas tika nogādātas Neredzīgo ciematā, kur tās saņēma seniori un ģimenes ar bērniem. Labdarības akcijas mērķis bija ne tikai sniegt materiālu atbalstu, bet arī pievērst uzmanību cilvēkiem, kuriem svētku laikā īpaši svarīgs ir līdzcilvēku atbalsts, rūpes un klātbūtne. Skolēni guva vērtīgu pieredzi, apzinoties, ka pat neliels ieguldījums var sniegt lielu prieku un palīdzēt stiprināt kopienas saliedētību.

Pavasārī sadarbība turpinājās ar Lielo talku Neredzīgo ciematā. Lai skolēni labāk izprastu iniciatīvas nozīmi, pirms talkas notika klases stundas, kurās tika stāstīts par skolas sadarbību ar Neredzīgo ciematu, skolēni iepazinās ar iepriekš īstenotajām aktivitātēm, uzzināja par cilvēku ar redzes traucējumiem ikdienu un pārrunāja, kā ikviens var veicināt iekļaujošākas sabiedrības veidošanu.

Talkas laikā skolēni un pedagogi sakopa Neredzīgo ciemata teritoriju – vāca atkritumus, grāba lapas, sakārtoja zaļās zonas un veica citus teritorijas labiekārtošanas darbus. Darbs noritēja draudzīgā un saliedētā gaisotnē, dodot iespēju ne tikai uzlabot apkārtējo vidi, bet arī stiprināt saikni starp skolu un kopienu.

Arī pēc talkas tika organizētas klases stundas, kurās skolēni izvērtēja paveikto, dalījās iespaidos un pārrunāja gūto pieredzi. Diskusijās skolēni atzina, ka šāda praktiska līdzdalība palīdz labāk izprast pilsoniskās atbildības nozīmi un ļauj pārliecināties, ka pat šķietami neliels ieguldījums var radīt pozitīvas pārmaiņas kopienā.

Par iniciatīvu un tās norisi tika informēta gan skolas kopiena, gan plašāka sabiedrība. Informācija par talku tika publicēta Daugavpils Tehnoloģiju vidusskolas-liceja tīmekļvietnē un sociālo tīklu kontos – tajos tika atspoguļots gan gatavošanās process, gan talkas norise un sasniegtie rezultāti.

Svarīgs publicitātes aspekts bija ne tikai informēšana par paveikto, bet arī sabiedrības uzmanības pievēršana pieejamības, sociālās iekļaušanas un brīvprātīgā darba jautājumiem. Publicētie materiāli palīdzēja popularizēt labo praksi un iedrošināja arī citus jauniešus iesaistīties sabiedriski nozīmīgās aktivitātēs. Turklāt informācija par talku kļuva par daļu no plašāka stāsta par sadarbību starp Daugavpils Tehnoloģiju vidusskolu-liceju, Čiekuru bibliotēku un Neredzīgo ciematu visa mācību gada garumā.

Iniciatīvas īstenošana sniedza būtiskus ieguvumus gan tās dalībniekiem, gan plašākai sabiedrībai. Piedaloties talkā, skolēni guva pilsoniskās līdzdalības un brīvprātīgā darba pieredzi. Viņi attīstīja sadarbības, komunikācijas prasmes un prasmi darboties komandā, kā arī nostiprināja izpratni par sociālo atbildību un līdzdalības nozīmi kopienas dzīvē.

Pedagogiem iniciatīva deva iespēju sasaistīt mācību un audzināšanas darbu ar reālu dzīves pieredzi, veicinot skolēnu vērtībizglītību un pilsonisko kompetenču attīstību.

Savukārt Neredzīgo ciemata iedzīvotāji ieguva sakoptāku un patīkamāku vidi, kā arī sajūtu, ka viņi ir nozīmīga vietējās kopienas daļa. Ne mazāk svarīga bija iespēja satikt jauniešus, dalīties pieredzē un veidot savstarpēji cieņpilnas attiecības.

Plašāka sabiedrība no šīs iniciatīvas ieguva pozitīvu piemēru tam, kā skola var aktīvi iesaistīties kopienas dzīvē un veicināt sociālo iekļaušanu. Tika stiprināta izpratne par vajadzībām,

kādas ir cilvēkiem ar redzes traucējumiem, mazināti stereotipi un veicināta sabiedrības saliedētība. Iniciatīva apliecināja, ka izglītības iestāžu, sociālo organizāciju un vietējo kopienu sadarbībai var būt ilgtspējīgi un sabiedriski nozīmīgi rezultāti.

Viens no būtiskākajiem ieguvumiem bija tas, ka skolēni pilsonisko līdzdalību nevis apguva teorētiski, bet piedzīvoja praksē, pārliecinoties, ka ikviens cilvēks ar savu rīcību var veicināt pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā.

Īstenojot iniciatīvu, skolēni un pedagogi secināja, ka ilgstoša un regulāra sadarbība ar kopienas organizācijām sniedz daudz lielāku ieguvumu nekā atsevišķi, vienreizēji pasākumi. Visa mācību gada laikā notikušās aktivitātes ļāva ne tikai palīdzēt Neredzīgo ciemata iedzīvotājiem, bet arī veidot savstarpēju uzticēšanos, iepazīt citam citu un labāk izprast dažādu sabiedrības grupu vajadzības.

Skolēni atzina, ka īpaši nozīmīgas bija tikšanās ar Čiekuru bibliotēkas lasītājiem un Neredzīgo ciemata iedzīvotājiem. Tieši personiskās sarunas un dzīvesstāsti palīdzēja lauzt stereotipus un saprast, ka cilvēkus vajadzētu vērtēt nevis pēc viņu ierobežojumiem, bet gan pēc viņu spējām, pieredzes un personības. Tāpat tika secināts, ka kopīgs darbs talkā un labdarības akcijās veicina saliedētību un sniedz iespēju īstenot pilsonisko līdzdalību.

Nākamreiz būtu vērtīgi sadarbībā iesaistīt vēl vairāk skolēnu un klašu, kā arī organizēt biežākas kopīgas aktivitātes visa mācību gada garumā. Tāpat būtu iespējams paplašināt sadarbību, īstenojot jaunus radošus, izglītojošus un kultūras projektus, kuros aktīvi iesaistītos gan skolēni, gan Neredzīgo ciemata un Čiekuru bibliotēkas apmeklētāji.

Par visvērtīgāko dalībnieki atzina iespēju satikt cilvēkus, kuru dzīves pieredze atšķiras no viņu pašu pieredzes, un veidot ar viņiem patiesu dialogu. Skolēni pārliecinājās, ka iecietīga, atvērta un iekļaujoša sabiedrība sākas ar vēlmi uzklaut, saprast un palīdzēt līdzcilvēkiem.

Kopumā iniciatīva apliecināja, ka pilsoniskā līdzdalība ir efektīvāka, ja tā balstās uz ilgtermiņa sadarbību, regulāru iesaisti un reālu kontaktu ar kopienu. Šī pieredze kļuvusi par nozīmīgu daļu no skolas tradīcijām un iedvesmo turpināt iesākto.

Eleonoras Nedvedes foto

Larissas Želvas foto

Eleonoras Nedvedes foto

Ludmilas Demidas
foto

Ilūkstes Raiņa vidusskola

Andželika Pabērza

Idejas, kā, izmantojot sociālos plakātus, pievērst uzmanību mazāk aizsargātu grupu iekļaušanai, mazināt aizspriedumus sabiedrībā un veicināt toleranci

SOCIĀLO PLAKĀTU VEIDOŠANAS DARBNĪCAS

2026. gada martā un aprīlī Ilūkstes Raiņa vidusskolas 8. un 12. klases skolēni piedalījās sociālo plakātu veidošanas nodarbībās.

Mērķis – ar sociālo plakātu palīdzību pievērst uzmanību mazāk aizsargātu grupu iekļaušanai; iemācīties pamanīt cilvēkus, kuriem nepieciešama palīdzība, nepaļiet garām un nebūt vienaldzīgiem.

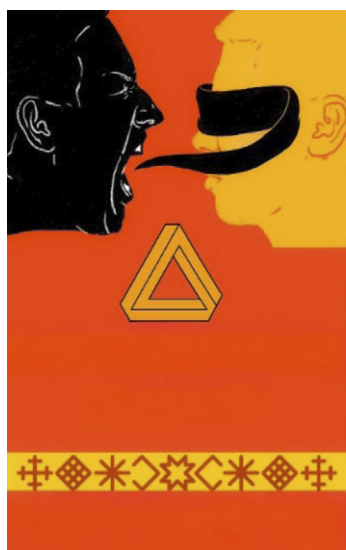
Uzdevumi:

- 1) apgūt teoriju par to, kas ir sociālais plakāts, ar kādu mērķi plakāti tiek veidoti;
- 2) izvēlēties sociālu problēmu, kurai tiks pievērstā uzmanība, izstrādāt plakāta tekstu (sauklis, rīcība, uz kuru aicina), vizuālo vēstījumu (simboli u. c.), izvēlēties materiālus un darba tehniku;
- 3) izveidot divus sociālos plakātus: vienu ar tekstu, otru (tieši tādu pašu) bez teksta;
- 4) interpretēt citu skolēnu izveidotos plakātus (bez teksta) un salīdzināt ar plakātu autora ideju.

Aktivitātes apraksts

8. klašu skolēni pēc teorijas apgūšanas veidoja sociālos plakātus ar mērķi pievērst uzmanību kādai, viņuprāt, aktuālai problēmai (atstumtie cilvēki, cilvēki ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem, mobings klātienē vai internetā u.c.). Skolēni uz plakāta atainoja tikai vizuālus tēlus vai simbolus, bet nepievienoja tekstu. Klasesbiedri un citu klašu skolēni vērtēja plakātu un mēģināja noteikt, kam plakāta autors centies pievērst uzmanību.

Piemērs

Plakāta autore – 12. klases skolniece Andrea

8. klases skolēnu idejas par plakāta vēstījumu

- Slikti izturas pret cilvēkiem, kuri ir akli vai kuriem ir redzes problēmas.
- Nekliedz uz citu cilvēku!
- Nedrīkst kliegt uz aklu cilvēku!
- Nav jātic visam, ko kāds saka, vajag par visu pārliecināties pašam.
- Cilvēks, kurš *mobingo*, “barojas” no otra cilvēka pārdzīvojumiem un asarām.
- Nedrīkst citam cilvēkam kaut ko aizliegt.
- Viens cilvēks saka kaut ko sliktu, bet otrs cilvēks neredz, ka tas ir slikts.
- Dažu cilvēku vārdi (viedoklis) “aizsedz” acis (skatu) citiem.
- Neuzklausā cita viedokli.
- Nedrīkst *mobingot*.

Secinājumi

1. Vērtējot plakātus bez teksta, skolēni ne vienmēr precīzi noteica, kāds ir plakāta mērķis. Tas nozīmē, ka arī teksts plakātā ir nepieciešams. Pretējā gadījumā attēls paver iespējas ļoti plašai interpretācijai, ne vienmēr precīzai un autora nolūkam atbilstoši.
2. Skolēni atzina, ka interesantākie plakāti bija tie, kas veidoti, neizmantojot mākslīgo intelektu.
3. Skolēniem ļoti patika plakātu interpretēšana un bija prieks, ja izdevās precīzi uzminēt autora nolūku.
4. Skolēnu veidotie plakāti norāda uz viņiem aktuālām problēmām, uz to, kas viņus satrauc; tā ir arī ļoti noderīga informācija klases audzinātājam un priekšmetu skolotājiem, lai labāk izprastu skolēnus un viņu uzvedību.

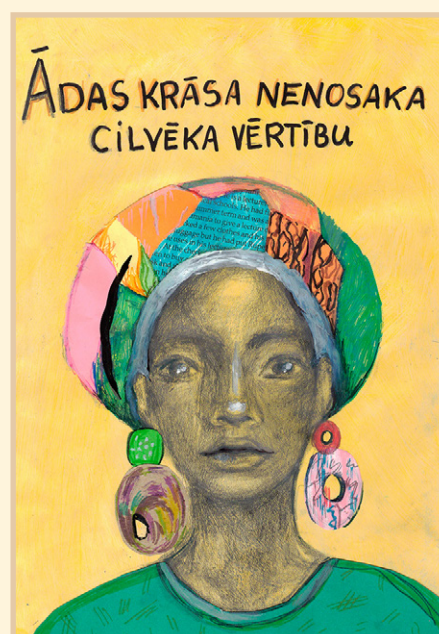
Skolēnu atziņa – reālajā dzīvē ir svarīgi būt pietiekami jutīgiem, lai pēc cilvēka ārējā izskata vai uzvedības iemācītos noteikt, ka viņam ir slikti un nepieciešama palīdzība, jo parasti jau cilvēks neturēs rokās plakātu ar aicinājumu pēc palīdzības.

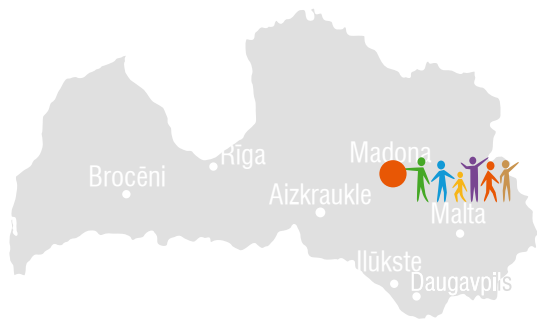
Skolotājas atziņa – skolēniem plakātu veidošana bija vērtīga pieredze, kas lika aizdomāties par savstarpējām attiecībām klasē un cieņpilnas saskarsmes jautājumiem.

Andželikas Pabērzas foto

Madonas Valsts ģimnāzija

Kristīne Lukaševica, izglītības metodiķe

Raivita Sondore, direktores vietniece plašākas skolēnu

izglītības pieredzes jomā

Emerita Beļuniece, vēstures un sociālo zinību skolotāja

Idejas, kā jauniešiem izmantot līdzdalības iespējas vietējā pašvaldībā, sagatavojot pieteikumu līdzdalības budžeta konkursam un īstenojot projektu, kas veicina jauniešu iesaisti pilsoniskajā dzīvē un popularizē vietējo vēstures mantojumu

JAUNIEŠU LĪDZDALĪBA: PAŠVALDĪBAS LĪDZDALĪBAS BUDŽETA IDEJA UN SKOLĒNU PAŠPĀRVALDES INICIATĪVA “SIMTGADES STĀSTS MADONĀ – SKOLA, KAS VIENO”

Pašvaldības līdzdalības budžeta ideja

2025. gada augustā projektā “Iespējo līdzdalību!” pedagogiem tika piedāvāts metodisks atbalsts, kā vadīt skolēnus no līdzdalības budžeta idejas izstrādes līdz pat pieteikuma aizpildīšanai un iesniegšanai. Atbalsta materiāli tika izmantoti mācību priekšmetā “Sociālās zinātnes I”. 11. klašu skolēni sagatavoja līdzdalības projekta idejas pieteikumu pašvaldības konkursam un iniciatīvas portālam ManaBalss.lv par kādu sev un plašākai vietējai kopienai nozīmīgu jautājumu.

Projektā gūtā pieredze bija īpaši aktuāla Madonas novadā, jo 2025. gadā Madonas novada pašvaldībā pirmo reizi tika īstenots līdzdalības budžeta ideju konkurss, kas dod iespēju iedzīvotājiem iesniegt projektu idejas attīstības jautājumu risināšanai. Līdzdalības budžeta izstrāde skolēniem atklāja, kā praktiski izmantot Pašvaldību likumā paredzēto iespēju no 16 gadu vecuma iesaistīties vietējās kopienas dzīves kvalitātes uzlabošanā, identificējot kādu aktuālu sabiedrības vajadzību, piedāvājot praktisku risinājumu un sagatavojot budžetu plānoto darbību veikšanai.

11. klašu skolēni izstrādāja līdzdalības budžeta projektu par Madonas autoostas renovāciju.

Projekta idejas mērķis ir veikt Madonas autoostas renovāciju, uzlabojot tās drošību, funkcionalitāti un vizuālo pievilcību.

Uzsākot darbu, tika izvērtēta projekta sabiedriskā nepieciešamība un tas, kā projekts uzlabos vietējās kopienas dzīvi. Izpētē skolēni norādīja, ka autoostu ikdienā izmanto Madonas un apkārtnējo pagastu iedzīvotāji, skolēni, studenti, seniori un personas ar kustību traucējumiem. Nolietotā ēka un tās apkārtnē apgrūtināta patīkamu un ērtu pārvietošanos un rada neērtības pasažieriem. Renovācija uzlabos gan komfortu, gan drošību, radot sakārtotu un pievilcīgu sabiedriskā transporta centru gan vietējiem, gan pilsētas apmeklētājiem. Kā galveno sabiedrības grupu idejas atbalstam skolēni norādīja cilvēkus, kuri ikdienā bieži izmanto sabiedrisko transportu, pārvietojoties no Madonas vai uz to. Lai iegūtu sabiedrības atbalstu projekta idejai, skolēni plānoja pasākumus cilvēku informēšanai. Lai uzrunātu iespējami plašu sabiedrību, tika plānots izmantot dažādus informācijas kanālus – sociālos tīklus (*Facebook, TikTok, Instagram* u. c.), informatīvas afišas veikalos un valsts iestādēs, kas aicinātu balsot par skolēnu ideju.

Skolēni izvērtēja autoostas renovācijā veicamos darbus. Tika plānots nomainīt ārējās nojumes jumta segumu, jo tas vairs efektīvi nepilda savu funkciju; salabot caurumus bruģī, lai mazinātu pakļupšanas un traumu risku; iegādāties jaunas, ergonomiskas sēdvietas gan iekšpusē, gan ārpusē, uzlabojot pasažieriem gaidīšanas komfortu; ierīkot modernu apgaismojuma sistēmu, kas palielinās drošību vakara stundās; kā arī vizuāli atjaunot iekštelpas, pārkrāsojot sienas un radot tīru, mūsdienīgu vidi.

Attēls veidots ar mākslīgā intelekta palīdzību

Sagatavojot projekta pieteikuma ideju, skolēni izveidoja tāmi, kurā plānoja darbu veikšanai nepieciešamo finansējumu, norādot darbu apjomu, iespējamās darbu un materiālu izmaksas.

Madonas autoostas renovācijai nepieciešamais finansējums

Darbu veids vai konstruktīvā elementa nosaukums/apraksts	Cena par vienību	Vienību skaits	Kopējā cena, EUR (bez PVN)
Skārda jumts: "Ruukki" metāla jumta segums	11,76	220 (m ²)	2587,20
Koka latas, dēļi	270,00	15 (m ³)	4050,00
Bruģis: ietves seguma plātne "Holland"	9,87	20 (m ²)	197,40
Iekštelpu sēdvietas: piecvietīgais sols	339,85	8	2718,80
Āra sēdvietas: parka sols	240,00	6	1440,00
Apgaismojums: LED panelis	36,50	9	328,50
Krāsa, 9l kārba	41,36	3	124,08
Ģipša špakteļmasa, 5 kg	7,22	12	86,64
Projektēšana un autoratlīdzība ¹			1200,00
Būvuzraudzība			350,00
Pavisam kopā bez PVN			13082,62
PVN			2747,35
KOPSUMMA			15829,97

¹ Vismaz 10 % no projekta īstenošanas izmaksām.

Pēc gūtās pieredzes izvērtēšanas tika secināts, ka skolēni, iesaistoties vietējās kopienas attīstības jautājumu plānošanā, apgūst reālas pilsoniskās līdzdalības prasmes, izprot, kā pašvaldībā tiek pieņemti lēmumi un kā praksē īstenot Pašvaldību likumā dotās iespējas ietekmēt lēmumus, kas var uzlabot ikdienas dzīvi. Tika stiprināta prasme analizēt datus, tos pamatot un vērtēt; skolēni mācījās, kā ideju pārvērst reālā darbībā. Būtisks ieguvums ir arī skolēnu finanšu prasmes attīstīšana, kas bija nepieciešama, lai aprēķinātu izmaksas un veidotu projekta tāmi.

Skolēnu pašpārvaldes iniciatīvas projekts “Simtgades stāsts Madonā – skola, kas vieno”

Ar mērķi atbalstīt Madonas novada izglītības iestāžu pašpārvalžu attīstību un to kapacitātes stiprināšanu, sekmēt izglītojamo aktīvu pilsonisko līdzdalību, kā arī sniegt jauniešiem iespēju gūt pieredzi un apgūt prasmes projektu izstrādāšanā un realizēšanā Madonas novada pašvaldība 2025. gada rudenī izsludināja “Madonas novada izglītības iestāžu pašpārvalžu konkursu”, kurā nolēma iesaistīties arī Madonas Valsts ģimnāzijas Skolēnu padome. Mācību stundās gūtā pieredze bija noderīga iniciatīvas projekta izstrādē.

Grūtākais posms projekta izstrādē bija definēt problēmu un atrast veiksmīgu ideju iniciatīvas īstenošanai. Projekta izstrādes laikā notika diskusijas Skolēnu padomē. Madonas pilsēta un Madonas Valsts ģimnāzijas ēka 2026. gadā svinēja savu simtgadi, šis bija īpašs brīdis, kas piedāvāja unikālu iespēju stiprināt kopienas saikni, veicināt jauniešu iesaisti pilsoniskajā dzīvē un popularizēt vietējo vēstures mantojumu. Galvenās problēmas:

- zema jauniešu līdzdalība pašvaldības iniciatīvās;
- nepietiekama paaudžu savstarpējā komunikācija;
- vēstures mantojuma nepietiekama popularizēšana;
- ierobežotas neformālās tikšanās iespējas.

Ideja – veidot pasākumu par godu ģimnāzijas ēkas simtgadei “Simtgades stāsts Madonā – skola, kas vieno”.

2025. gada novembrī projekts tika apstiprināts. Skolēnu padome saņēma 500 eiro iniciatīvas īstenošanai. Projektu īstenoja paši jaunieši – Skolēnu padomes darba grupa –, tā nodrošinot, ka plānotais pasākums atbilst jauniešu vēlmēm, vajadzībām, vienlaikus attīstot arī viņu organizatoriskās un vadības prasmes. Pasākuma aktivitātēs tika iesaistīti arī dažādu paaudžu kopienas pārstāvji.

Projekta aktivitātes

- “Atmiņu stāsti”. 1926. gadā uzcelta pirmā trīsstāvu ēka Madonā – vidusskola. To projektēja būvinženieris Arnolds Maidels. Izglītības iestāde tapa par valsts, pašvaldības un vietējo iedzīvotāju līdzekļiem. Šī ēka pamatā visu savu laiku ir kalpojusi izglītības vajadzībām, tikai Otrā pasaules kara laikā ēkā atradās lazarete. 2021. gadā uz šo ēku pārceļas Madonas Valsts ģimnāzija. 2026. gada martā skolēni Madonas novada un skolas sociālajos tīklos izplata aicinājumu dalīties atmiņu stāstos ikvienu, kura skolas gaitas aizvadītas šajā ēkā. Uz aicinājumu atsauca 10 skolas absolventi, kas dalās ar atmiņām, fotogrāfijām. Materiāli tika apkopoti un izveidota izstāde.
- “Nāc uz manām trepēm spēlēties”. Pasākums notika 28. maijā. Tā scenāriju rakstīja Skolēnu padomes pārstāvji sadarbībā ar interešu izglītības programmas “Skatuves runa” skolotāju. Scenārija galvenā ideja – trepes, kas ir skolas vēstures liecinieces; simboliski trepes virza uz panākumiem, atbalsts neļauj krist lejup. Pasākumā uzstājas ģimnāzijas interešu izglītības kolektīvi, piedāvājot skatītājiem tautas dejas, mūsdienu dejas, vokāli instrumentālā ansambļa priekšnesumu. Svētkus svinēja viss skolas kolektīvs – gan skolēni, gan darbinieki. Uz pasākumu tika aicināti viesi – cilvēki, kas dalījās atmiņu stāstos, vecāki, pašvaldības un Madonas Novadpētniecības un mākslas muzeja pārstāvji, arī mediji – reģionālā televīzija “Re TV”, reģionālais laikraksts “Stars”. Noslēgumā visi svētku dalīb-

nieki sadēvē rokās un sastājās ap skolas ēku, lai “samīlotu savu skolu”. Kā jau kārtīgos svētkos pienākas, kopīgi tika baudīta svētku kūka.

- “Laika kapsula un koka stādīšana”. Lai nodotu vēstījumu nākamajām paaudzēm, tika sagatavota laika kapsula, kurā ievietots Madonas Valsts ģimnāzijas Žetona gredzens, nozīmīte, pildspalva, viena eiro monēta un katras klases sagatavots vēlējums skolas ēkai un nākamajām paaudzēm. Skolas pagalmā, līdzās Mīlestības graviņai, tika iestādīts spēka un vieduma simbols ozols, bet laika kapsula guldīta zem ozola saknēm. Ozolu stādīja Skolēnu padomes pārstāvji sadarbībā ar skolas vadības komandu, ģimnāzijas padomes vadītāju un pašvaldības pārstāvi.
- Iniciatīvas projektā paveiktais vienam no Skolēnu padomes pārstāvjiem, kurš aktīvi piedalījās gan projekta plānošanā, gan īstenošanā, devis ierosmi projekta darbam. Tiek izstrādāts zinātniski pētnieciskais darbs par skolas ēkas vēsturi, kurā tiks apkopoti arī iniciatīvas projektā savāktie atmiņu stāsti.

Skolēnu atsauksmes par pasākumu

- Niks Stepanovs (11. klase): “Skolas ēkas 100 gadu jubileja bija īpašs un emocionāls notikums. Man bija patīams prieks būt daļai no šīs svētku dienas. Bija interesanti apzināties, ka šī ēka jau veselu gadsimtu glabā vairāku paaudžu atmiņas. Īpaši aizkustinošs brīdis bija skolas ēkas samīlošana, jo tā simbolizēja mūsu pateicību un cieņu pret vietu, kurā pavadām tik nozīmīgu dzīves daļu. Svētku laikā tika iestādīts ozols, kas simbolizē spēku, izaugsmi un ilgmūžību. Līdzās tam zemē tika ievietota laika kapsula ar klašu novēlējumiem nākamajiem 100 gadiem. Tas lika aizdomāties par to, kāda skola būs nākotnē un kas šos vēstījumus kādreiz lasīs. Manuprāt, šādi pasākumi palīdz vairāk novērtēt skolas vēsturi un tradīcijas.”
- Matīss Pavārs (10. klase): “Skolas ēkas simtgades pasākums bija īpašs notikums, kas radīja pozitīvas emocijas. Es esmu pārsteigts par to, cik labi šis pasākums ir izdevies. Visi muzikālie un deju priekšnesumi un klašu veidotie novēlējumi lika sajust to, cik ļoti ģimnāzistiem rūp sava skola. Skolas apmīlošana bija kā ķirsītis uz kūkas.”
- Elīza Celmiņa (10. klase): “Pasākums bija ļoti sentimentāls, iedomājoties, ka ēka ir piedzīvojusi 100 gadus. Atmiņu stāsti bija tiešām interesanti, jo ļauj saprast, kā mācījās mūsu vecāki un vecvecāki. Bet, redzot, kā katra klase ir sagatavojusi kaut ko īpašu laika kapsulai, var saprast, ka skola tiešām ir svarīga katram no mums.”

Ieguvumi

Simtgades svinības kļuva par nozīmīgu kopienas saliedēšanas notikumu, veicinot dažādu paaudžu sadarbību. Aktualizēts un popularizēts Madonas kultūrvēsturiskais mantojums. Radīta iespēja vietējiem iedzīvotājiem iesaistīties kopīgā sabiedriskā notikumā. Tāpat stiprināta Madonas Valsts ģimnāzijas identitāte, tradīcijas un piederības izjūta.

Tomēr vislielākie ieguvēji ir skolēni, kas piedalījās iniciatīvas izstrādē un īstenošanā. Attīstītas projektu vadības, plānošanas un organizatoriskās prasmes, gūta praktiska pieredze idejas izstrādē, finansējuma piesaistē un projekta īstenošanā. Stiprinātas sadarbības, komunikācijas un līderības prasmes. Veicināta pilsoniskā līdzdalība un izpratne par iespējām iesaistīties sabiedriskajos procesos. Tas veicina motivāciju arī turpmāk iesaistīties sabiedriskās aktivitātēs un iniciatīvās.

Secinājumi

- Pirms projekta izstrādes nepieciešams veikt aptauju, jo tā palīdz noskaidrot skolēnu un kopienas intereses, vajadzības un viedokļus. Aptaujas rezultāti ļauj pamatot projekta ideju, precīzāk definēt risināmo problēmu un plānot aktivitātes, kas atbilst mērķauditorijas interesēm un veicina lielāku iesaisti projekta īstenošanā.
- Projekta darba grupā pamatā darbojās Skolēnu padomes pārstāvji. Turpmāk būtu vērtīgi darba grupā iesaistīt arī skolēnus, kuri nav pašpārvaldes dalībnieki, pārstāvēd dažādas klases, intereses un pieredzi. Tas ļautu iegūt daudzveidīgākas idejas, plašāku skatījumu uz risināmajām problēmām un veicinātu lielākas skolēnu kopienas iesaisti projekta īstenošanā.
- Vērtīgi vēsturisko liecību apkopošanā būtu sadarboties ar vēsturniekiem, piemēram, Madonas Novadpētniecības un mākslas muzeju. Profesionāls atbalsts var palīdzēt ieraudzīt plašāku vēsturisko kontekstu un izveidot saturiski bagātāku izstādi.
- Regulāri jāseko līdzi aktuālajiem projektu konkursiem un jaunām līdzdalības iespējām. Neliels finansējums apvienojumā ar jauniešu iniciatīvu un sadarbību ļauj sasniegt nozīmīgus rezultātus.

Projekts “Simtgades stāsts Madonā – skola, kas vieno” apliecina, ka jaunieši, saņemot uzticēšanos un iespēju rīkoties, spēj radīt sabiedriski nozīmīgas iniciatīvas. Vienlaikus projekts ne tikai stiprināja skolas tradīcijas un kopienas saliedētību, bet arī radīja pamatu turpmākām jauniešu līdzdalības un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas aktivitātēm. Jaunieši, saņemot atbalstu un iespēju iesaistīties, spēj būt aktīvi pārmaiņu veidotāji ne tikai skolā, bet arī vietējā kopienā, un īstenot sabiedriski nozīmīgas iniciatīvas.

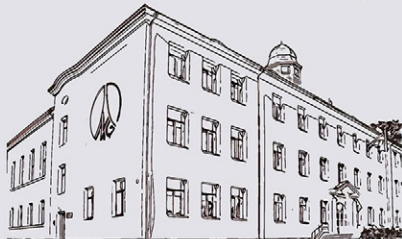
Projekta “Simtgades stāsts Madonā – skola, kas vieno” aktivitātes

NĀC UZ MANĀM TREPĒM SPĒLĒTIES

Madonas Valsts ģimnāzijas ēkai **100**

28.05.2026. PLKST.12.00
SVINĪBAS PIE SKOLAS GALVENĀS IEEJAS

Programmā:

SVĒTKU KONCERTS
SKOLAS SAMĪĻOŠANA
KLAŠU NOVĒĻĒJUMI
SVĒTKU KRĀSU SALŪTS
MĪĻOŠANĀS AR SVĒTKU KŪKU
LAIKA KAPSULAS UN KOKA STĀDĪŠANA MĪLESTĪBAS GRAVIŅĀ
ATMIŅU STĀSTU IZSTĀDE

Pagājušā gadsimta sešdesmito gadu pirmajā pusē Madonas pirmajā vidusskolā (ēkā, kur pašlaik atrodas Madonas Valsts ģimnāzija) strādāja Vija Kalniņa un Jānis Špats – mani vēlākie vecāki.

Vija bija svešvalodu skolotāja, bet Jānis mācīja fiziku un darbмācību.

Mani vecāki tur sapazinās un 1964.gadā 1.augustā apprecējās. Mammai tad bija jauns uzvārds – Špate.

Interessants bija fakts, ka tai laikā skolā mācīja braukt ar traktoru un varēja iegūt traktorkista tiesības.

Skolai bija mācību traktors DT-20, ar kuru skolēnus braukāt mācīja arī mans tēvs. Atceros, ka viņš stāstīja, ka īsā laikā iemācījies braukt arī mammai.

Nezinu, kad traktormācība beidzās, jo traktors aizceļoja arī uz jaunuzcelto skolas ēku, kur vēl ilgi neliets stāvēja garāžā pie katlu mājas.

Tagadējās Madonas Valsts Ģimnāzijas ēkā esmu mācījusies no 1.-8.klasei, un pēc tam Vaķara Vidusskolā no 9.-11.klasei. Skolā mācījos no 1957. līdz 1968/69.

Tagad šajā ēkā mācās mani mazbērni Paula un Rihards Udrasi.

Maltas vidusskola

Olga Lavrenova, sociālo zinību, sociālo zinātņu un
uzņēmējdarbības skolotāja

Idejas, kā iesaistīt jauniešus kopienas mazāk iekļauto līdzcilvēku vajadzību un izaicinājumu izvērtēšanā, iepazīstot situācijas, ar kurām ikdienā saskaras cilvēki ar atšķirīgām iespējām un piekļuvi resursiem, un kā organizēt aktivitātes, kas veicina vienaudžu empātiju un spēju saskatīt pasauli no citu cilvēku skatupunkta

NO IDEJAS LĪDZ PRAKSEI: KĀ TAPA SPĒLE UN TIKA ĪSTENOTA IEKĻAUJOŠAS LĪDZDALĪBAS KAMPAŅA

Kāpēc jauniešu līdzdalības jautājumi ir nozīmīgi

Maltas vidusskolas komanda – Olga Lavrenova (sociālo zinību un uzņēmējdarbības skolotāja), Inga Lubāne (vēstures skolotāja), Marina Borisova (sākumskolas skolotāja), kā arī skolnieces Alesja Solovjova un Jūlija Solovjova (11. klase), Viktorija Matvejeva un Loreta Šimanoviča (12. klase) – divu gadu garumā piedalījās Izglītības attīstības centra (IAC) īstenotajā projektā “Iespējo līdzdalību!”, kas tika uzsākts 2025. gada janvārī. Maltas vidusskola iesaistījās projektā, jo skola ir ieinteresēta paaugstināt pedagogu un jauniešu pilsonisko kompetenci. Mūsdienās pilsoniskā kompetence ir būtiska ikvienā izglītības posmā, jo skolēniem jau sākumskolā jāmācās sociāli atbildīgi līdzdarboties sabiedrības norisēs, izteikt savu viedokli un uzņemties iniciatīvu. Savukārt pamatskolā un vidusskolā skolēniem nepieciešams praktizēt dažādas līdzdalības formas, tostarp īstenot pilsoniskās līdzdalības iniciatīvas. Tāpēc ir svarīgi, lai ne tikai pedagogi pilnveidotu savas zināšanas un prasmes šajā jomā, bet arī jaunieši mācītos sadarboties un atbalstīt cits citu.

Tā kā dažādos pētījumos tiek norādīts, ka pilsoniskā līdzdalība Latgales reģionā ir zemāka nekā vidēji Latvijā, mūsu skola, kas atrodas Maltā, Rēzeknes novadā, saskatīja projektā iespēju stiprināt skolēnu līdzdalību, iniciatīvu un iesaisti gan skolas, gan vietējās kopienas dzīvē. Dalība projektā deva iespēju pedagogiem un jauniešiem pilnveidot zināšanas par demokrātiju, pilsonisko līdzdalību un līdzdalības formām, apgūt jaunas darba metodes, dalīties pieredzē ar citām Latvijas skolām un iegūt praktisku pieredzi dažādu pilsonisko iniciatīvu īstenošanā.

Projekta laikā komanda piedalījās semināros, mācībās un pieredzes apmaiņas pasākumos, ieguva jaunus metodiskos materiālus, idejas darbam ar skolēniem un pārliecību par jauniešu spēju kļūt par aktīviem pārmaiņu veidotājiem savā skolā un kopienā. Īpaši vērtīga bija iespēja darboties kopīgā skolotāju un skolēnu komandā, mācoties citam no cita un kopīgi īstenojot pilsoniskās līdzdalības iniciatīvas.

Kā tika īstenota pilsoniskās prakses iniciatīva

Projekta laikā gūtā pieredze iedvesmoja komandu radīt un īstenot savu pilsoniskās prakses iniciatīvu. Par vienu no nozīmīgākajiem projekta rezultātiem kļuva informatīva kampaņa un interaktīvā spēle “Solis uz priekšu” par piekļūstamību un iekļaujošu sabiedrību.

2026. gada februārī Maltas vidusskolas komanda piedalījās projekta “Iespējo līdzdalību!” programmas “Iekļaujoša līdzdalība” reģionālajā seminārā Madonā. Pēc semināra Maltas vidusskolas komanda nolēma īstenot iniciatīvu par piekļūstamību un iekļaujošu sabiedrību.

Iedvesmojoties no aktivitātes “Solis uz priekšu”, skolēni un skolotāji izvirzīja mērķi radīt pilnveidotu spēles versiju dažādām vecuma grupām un ieviest to Maltas vidusskolā. Iniciatīvas mērķis bija veicināt skolēnu izpratni par dažādām dzīves situācijām, iespējām un izaicinājumiem, attīstīt empātiju, iecietību un prasmi paskatīties uz pasauli no cita cilvēka skatupunkta.

Pirmajā posmā skolēni un skolotāji rūpīgi izpētīja Izglītības attīstības centra (IAC) sagatavotos materiālus, analizēja lomas un jautājumus, kā arī meklēja iespējas spēli uzlabot. Tika pieņemts lēmums izveidot detalizētas instrukcijas spēles vadītājiem, sagatavot vizuāli pievilcīgas lomu kartītes ar ilustrācijām un aprakstiem, kā arī izstrādāt refleksijas un pēctecības aktivitātes pēc spēles.

Spēles izstrādē aktīvi darbojās 12. klases skolnieces Viktorija Matvejeva un Loreta Šimanoviča. Tika izveidots pirmais spēles komplekts 7.–12. klašu skolēniem. Vēlāk tapa arī otra spēles versija 2.–6. klašu skolēniem, kurā tika pielāgotas lomas, jautājumi un aktivitātes atbilstoši jaunākā vecumposma vajadzībām.

Kad materiāli bija sagatavoti digitālā formātā, komanda izveidoja spēļu komplektus arī drukātā veidā. Rezultātā tapa divi pilnvērtīgi spēles komplekti, kurus iespējams izmantot dažāda vecuma skolēnu grupās.

Nākamajā posmā sākās spēles aprobācija. 11. klases skolnieces Jūlija Solovjova un Alesja Solovjova apguva spēles vadīšanu un kļuva par jauniešu-mentorēm. Pirmā aktivitāte tika īstenota 4.a klasē. Lai gan jaunieši izjuta nelielu satraukumu, spēle noritēja veiksmīgi. Pēc katras nodarbības tika veikta izvērtēšana, analizējot izdošanos un nepieciešamos uzlabojumus.

Spēle tika aprobēta vairākās klasēs un dažādās vidēs – klasēs, skolas gaitenī un sporta zālē. Aktivitātēs piedalījās 2.a, 4.a, 5.b, 7.b, 9.a un 12. klases skolēni. Aprobācijas rezultāti apliecināja, ka spēle ir piemērota dažādiem vecumposmiem. Veiksmīgi tika sasniegts izvirzītais mērķis.

Papildus spēlei skolēni veidoja informatīvus plakātus par mazāk aizsargātām sabiedrības grupām, aktualizējot piekļūstamības, vienlīdzīgu iespēju un iekļaujošas sabiedrības jautājumus. Tādējādi iniciatīva pārtapa par plašāku informatīvu kampaņu visai skolas kopienai.

Kā tika informēta plašāka sabiedrība

Par informatīvās kampaņas un interaktīvās spēles “Solis uz priekšu” norisi tika regulāri informēta skolas kopiena – skolēni, skolotāji, vecāki. Informācija par aktivitātēm tika publicēta skolas tīmekļvietnē un izvietota skolas informatīvajos stendos. Skolēnu veidotie plakāti tika izvietoti skolas telpās, piesaistot skolēnu, pedagogu un vecāku uzmanību piekļūstamības un iekļaušanas jautājumiem.

Pēc spēles aprobācijas par to sāka interesēties arī klašu audzinātāji un citi pedagogi, kuri aicināja jauniešus vadīt spēli savās klasēs vai izmantoja izveidotos spēļu komplektus patstāvīgi.

Kādi atbalsta materiāli tika izveidoti

- Spēles instrukcijas 2.–6. klašu un 7.–12. klašu skolēniem.
- Lomu kartītes un spēles materiāli.
- Divi spēles komplekti.
- Fotografijas no spēles veidošanas procesa.
- Fotografijas no aprobācijas dažādās klasēs.
- Skolēnu refleksija un atgriezeniskā saite.
- Informatīvie plakāti.
- Publicitātes materiāli skolas tīmekļvietnē un sociālajos tīklos.

Kādi ir būtiskākie iniciatīvas īstenošanas ieguvumi

Iniciatīvas rezultātā Maltas vidusskolas skolēni, kuri piedalījās spēlē un kampaņas aktivitātēs, attīstīja empātiju, iecietību, kritisko domāšanu un izpratni par dažādu sabiedrības grupu vajadzībām un izaicinājumiem. Viņi guva pieredzi, iepazīstot situācijas, ar kurām ikdienā saskaras cilvēki ar atšķirīgām iespējām un piekļuvi resursiem.

Jaunieši-mentori ieguva vērtīgu praktisko pieredzi materiālu izstrādē, aktivitāšu plānošanā, organizēšanā un vadīšanā, kā arī pilnveidoja komunikācijas, līderības un publiskās uzstāšanās prasmes.

Skolotāji pilnveidoja savu profesionālo pieredzi, iesaistot jauniešus kā mentorus un veicinot vienaudžu mācīšanos, vienlaikus iegūstot jaunus metodiskos materiālus un idejas pilsoniskās līdzdalības, empātijas un iekļaušanas jautājumu integrēšanai mācību procesā.

Maltas vidusskola ieguva divus gatavus spēles komplektus dažādām vecuma grupām, metodiskos materiālus un sagatavotus jauniešus-mentorus, kuri varēs turpināt vadīt aktivitātes un popularizēt iekļaujošas sabiedrības vērtības jaunākajiem skolēniem.

Visa Maltas vidusskolas kopiena guva lielāku izpratni par piekļūstamības, vienlīdzīgu iespēju un iekļaujošas sabiedrības nozīmi, savukārt iniciatīvas rezultāti nodrošina tās ilgtspēju arī pēc projekta noslēguma.

Kādi secinājumi tika gūti

Visefektīvāk skolēni apgūst iekļaujošas sabiedrības vērtības, iesaistoties praktiskās un uz pieredzi balstītās aktivitātēs. Īpaši vērtīga izrādījās vienaudžu vadīta mācīšanās – skolēni labprāt iesaistījās aktivitātēs, kuras vadīja viņu vienaudži.

Nākotnē vēlētos iniciatīvā iesaistīt vēl vairāk klašu un organizēt tikšanās ar cilvēkiem, kuri ikdienā saskaras ar piekļūstamības izaicinājumiem.

Par visvērtīgāko pieredzi uzskatām spēles izstrādi un aprobāciju, jo tās rezultātā tika radīti ilgtspējīgi materiāli, kas tiks izmantoti skolā arī pēc projekta noslēguma. Šobrīd spēļu komplektus izmanto gan skolotāji, gan skolēni, organizējot nodarbības par iekļaušanu, empātiju un pilsonisko līdzdalību.

Skolēnu un skolotāju atsauksmes

- Viktorija Matvejeva (jauniete-mentore): “Pateicoties projektam “Iespējo līdzdalību!”, es ieguva jaunas zināšanas par pilsonisko līdzdalību un iespējām iesaistīties sabiedrības dzīvē. Projekta aktivitātes bija interesantas, izglītojošas un ļāva labāk saprast, kā ikviens no mums var ietekmēt lēmumus savā skolā un kopienā. Īpaši vērtīga bija iespēja izmēģināt balsošanas procesu, kas palīdzēja izprast demokrātijas principus praksē. Šis projekts mani iedrošināja būt aktīvākai un vairāk iesaistīties apkārt notiekošajos procesos.”
- Jūlija Solovjova (jauniete-mentore): “Projekts “Iespējo līdzdalību!” man ļoti patika, jo tajā bija iespēja iesaistīties dažādās aktivitātēs un sadarboties ar citiem cilvēkiem. Noslēdzošajā aktivitātē mēs vadijām spēli “Solis uz priekšu” jaunāko klašu skolēniem. Tā bija interesanta un vērtīga pieredze, jo varējām attīstīt savas organizatoriskās un komunikācijas prasmes. Bija patīkami redzēt, ka bērni aktīvi piedalījās un izbaudīja sagatavotās spēles. Projekts palīdzēja iegūt jaunas zināšanas, kļūt pārliecinātākiem par sevi un stiprināja prasmi darboties komandā. Kopumā tā bija ļoti pozitīva un noderīga pieredze.”
- Inga Trūle, Maltas vidusskolas izglītības psiholoģe: “Spēlē “Solis uz priekšu” izmantoti labi, reālai dzīvei piemēroti attēli un situācijas. Spēli var izmantot arī psihologa darbā gan nelielās grupās, gan individuāli (piemēram, uzdodot jautājumus: “Kur tu saskati sevi?”, “Kur tu

gribētu/negribētu būt?” un “Kas to var veicināt?”), īpaši sociāli emocionālajā jomā. Runājot par emocijām un sajūtām (individuālā nodarbībā 2.–6. klašu posmā), es vēl piedāvātu uzdevuma variantu: “Sašķiro attēlus. Kurš no bērniem ir laimīgs, kurš nelaimīgs un kāpēc?” Es labprāt kādreiz gribētu būt klāt šīs spēles izspēlē klases vai citā stundā, jo tas dod arī labu iespēju pavērot skolēnus, kādas ir viņu emocionālās un ķermeniskās izpausmes, iejūtoties sižeta personāža lomā.”

Spēles “Solis uz priekšu” tapšanas process.

Rainera Kropa foto

Spēles “Solis uz priekšu” lomu kartītes 2.–6. klašu skolēniem.

Olgas Lavrenovas foto

1 Jaunietis no ģimenes, kurā aug pieci bērni. Abi vecāki strādā, bet naudu mākas taupīt.

2 Bērns viena vecāka ģimenē. Mamma/tētis strādā divos darbos, lai varētu “savilkt” galus, tomēr naudas pamatvajadzībām trūkst.

3 14 gadus vecs bērnis, kurš dzīvo bērnamā. Nav vecāku, kas atbalstītu ar padomu un finansiāli.

4 19 gadus vecs jaunietis, kurš nemācās un nevar atrast darbu pieredzes trūkuma dēļ. Mācībām trūkst līdzekļu. Dzīvo kopā ar vecākiem divstābu dzīvoklī.

5 Jaunietis, kurš nesen ieradies Latvijā, bēgot no kara savā valstī. Jaunietim vājas latviešu valodas zināšanas.

6 Cilvēks ar redzes traucējumiem. Dzīvo viens un nevar iegūt ikdienā nozīmīgu informāciju bez citu cilvēku palīdzības.

Spēles “Solis uz priekšu” lomu kartītes 7.–12. klašu skolēniem.

Attēli ģenerēti ar mākslīgā intelekta palīdzību

Spēles "Solis uz priekšu" aprobācija. Jaunietes-mentores vada spēli 4.a klases skolēniem.

Skolēnu refleksija pēc spēles "Solis uz priekšu".

Plakāti par mazāk aizsargātām sabiedrības grupām.

Rīgas 72. vidusskola

Aija Paškoviča, Vēstures I, Latvijas un pasaules vēstures un
sociālo zinību skolotāja

Vija Ziemeļe, direktora vietniece izglītības jomā

Idejas, kā skolā palīdzēt jauniešiem ieraudzīt demokrātiju ne tikai kā mācību grāmatas jēdzienu, bet arī kā personīgu izvēli, sarunu, atbildību un rīcību

NO INICIATĪVAS VĒSTULES LĪDZ BALSOŠANAS URNAI

Īstenotās pilsoniskās prakses iniciatīvas – priekšlikumu izstrāde politisko partiju programmām un pašvaldību vēlēšanu simulācija skolā.

Mūsu skolā par svarīgāko kļuva jautājums, kā panākt, lai skolēni ne tikai zinātu, kas ir līdzdalība, bet arī paši piedzīvotu, ka viņu idejas, jautājumi un izvēles var būt nozīmīgas. Tāpēc projekta ietvaros veidojām pieredzes ceļu, kas sākās ar ideju formulēšanu un iniciatīvas vēstuļu rakstīšanu, turpinājās sarunā ar lēmumu pieņemēju un noslēdzās ar vēlēšanu simulāciju, kurā skolēni varēja izmēģināt gan vēlētāja, gan vēlēšanu komisijas pārstāvja lomu.

Šī pieeja bija apzināti praktiska. Mēs vēlējamies, lai demokrātija skolēniem nav svešs process, kas “notiek kaut kur Saeimā vai pašvaldībā”, bet darbība, kurā ir konkrēti soļi: pamanīt problēmu, izdomāt priekšlikumu, uzrakstīt vēstuli, uzdot jautājumu, izvērtēt politiskos piedāvājumus un pieņemt informētu lēmumu.

Iniciatīvas sagatavošanā būtiska bija skolēnu pašu iesaiste. Pirms tikšanās ar deputātu skolēni rakstīja iniciatīvas vēstules politiskajai partijai un/vai deputātam par savas izstrādātās idejas iekļaušanu partijas programmā. Šī uzdevuma veikšanai svarīgi bija ne tikai radīt ideju par to, ko gribētos mainīt, bet arī formulēt problēmu, pamatot tās aktualitāti un apdomāt, kā ideju varētu īstenot reālā politiskā procesā.

Vēstuļu rakstīšana palīdzēja saprast, ka pilsoniskā līdzdalība nav tikai emociju paušana vai neapmierinātības izteikšana. Tā ir prasme runāt skaidri, cieņpilni un argumentēti. Skolēniem bija jāamcās nošķirt vēlmi no priekšlikuma, vispārīgu ideju no konkrēta risinājuma un personīgu viedokli no sabiedriski nozīmīga jautājuma.

Paralēli tika plānota pašvaldību vēlēšanu simulācijas spēle. Lai tā būtu pēc iespējas pie-tuvināta īstam vēlēšanu procesam, tika sagatavoti balsošanas biļeteni, vēlētāju saraksti, komisijas darba instrukcijas un vēlēšanu kabīnes. Aktu zāle uz divām stundām pārtapa par vēlēšanu iecirkni, kurā katra darbība – dokumenta pārbaude, biļetena saņemšana, balsošana, balsu skaitīšana – bija svarīga.

2025. gada 29. aprīlī Rīgas 72. vidusskolas 10. klašu skolēniem bija iespēja tikt ar Saeimas deputātu Edmundu Cepurīti. Šī tikšanās nebija atsevišķs vieslekcijas formāta pasākums, bet gan loģisks turpinājums iepriekš paveiktajam darbam, skolēnu sagatavotajām iniciatīvas vēstulēm.

Sarunas laikā skolēni varēja noskaidrot, kā idejas nonāk politiskajā dienaskārtībā, kādi ir to īstenošanas ceļi un ar kādiem izaicinājumiem jārēķinās, ja priekšlikumu vēlas pārvērst reālā lēmumā. Tika apspriesti jautājumi par jomām, kuras E. Cepurītis pārstāv Saeimā, pie-mēram, vides aizsardzība un sabiedrības iesaiste lēmumu pieņemšanā.

Īpaši vērtīgi bija tas, ka saruna veidojās kā dialogs. Skolēni uzdeva jautājumus, precizēja savas idejas, uzklauzīja atbildes un redzēja, ka lēmumu pieņemējs nav abstrakta institūcija, bet cilvēks, ar kuru iespējams sarunāties. Šī pieredze palīdzēja mazināt distanci starp jauniešiem un politiku. Tā deva pārliecību, ka arī skolēna jautājums var būt sākums nopietnai sarunai par sabiedrības vajadzībām.

Nākamajā dienā, 2025. gada 30. aprīlī, skolas aktu zālē notika pašvaldību vēlēšanu simulācijas spēle. Tajā piedalījās 9.–12. klašu skolēni. Lai piedalīšanās būtu pietuvināta reālai vēlēšanu pieredzei, dalībniekiem bija jāņem līdzi personu apliecinošs dokuments.

Spēles galvenā vērtība bija autentiskums. Skolēni balsoja par reāliem partiju sarakstiem, kas bija pieteikti Rīgas pašvaldību vēlēšanām. Pirms balsošanas bija jāiepazīstas ar partiju programmām, jāsalīdzina solījumi un jādomā, kura izvēle ir pamatota. Tas mudināja skatīties uz politisko piedāvājumu kritiski, t. i., ne tikai pēc nosaukuma, atpazīstamības vai emocijām, bet pēc satura.

Daļa skolēnu iejutās vēlēšanu komisijas locekļu lomās. Viņi pārbaudīja dokumentus, sekoja kārtībai, izsniedza biļetenus, nodrošināja procesa skaidrību, skaitīja balsis un apkopoja rezultātus. Šī loma ļāva ieraudzīt vēlēšanas no cita skatupunkta: demokrātija nav tikai tiesības iemest biļetenu urnā, vēlēšanas ir ļoti precīzi organizēts process, kurā svarīga ir godīguma, caurspīdīguma un uzticēšanās sajūta.

Skolēnu atziņās pēc aktivitātes īpaši iezīmējās pārsteigums par to, cik daudz uzmanības prasa informēta izvēle. Vairāki skolēni atzina, ka pirmo reizi nopietni pievērsuši uzmanību partiju priekšvēlēšanu programmām un sākuši domāt, kā vērtēt solījumus. Savukārt komisijas lomās iesaistītie skolēni uzsvēra, ka process prasa rūpību, uzmanību pret detaļām un komandas darbu.

Par projekta norisēm tika informēta skolas kopiena. Skolas tīmekļvietnē tika publicēta informācija par Rīgas 72. vidusskolas dalību IAC projektā “Iespējo līdzdalību!”, projekta mērķi, finansējumu un plānoto pašvaldību vēlēšanu simulācijas spēli. Tika sagatavots arī vizuāls paziņojums – afiša “Vēlēšanu simulācijas spēle” –, kurā skolēni tika aicināti piedalīties spēlē un ņemt līdzi personu apliecinošu dokumentu vai skolēna karti.

Pēc aktivitātēm skolas tīmekļvietnei tika sagatavoti apraksti par sarunu ar deputātu un vēlēšanu simulācijas spēles norisi. Aprakstos tika atspoguļots gan pasākumu saturs, gan skolēnu ieguvumi. Publicitāte bija svarīga ne tikai kā informēšana par paveikto, bet arī kā iespēja parādīt, ka pilsoniskā līdzdalība skolā var būt praktiska, saprotama un saistīta ar reālo sabiedrisko dzīvi.

Lielākais ieguvums skolēniem bija iespēja piedzīvot pilsonisko līdzdalību kā darbību, nevis tikai tēmu mācību stundā. Skolēni attīstīja prasmi formulēt idejas, argumentēt, uzdot jautājumus, klausīties atbildēs un izvērtēt politisko informāciju. Viņi praktiski iepazīna gan priekšlikumu izstrādes nozīmi, gan vēlēšanu procesa kārtību.

Svarīgs ieguvums bija arī medijpratības un kritiskās domāšanas stiprināšana. Strādājot ar reāliem partiju sarakstiem un programmām, skolēni mācījās atšķirt solījumus no pamatotiem risinājumiem, salīdzināt informāciju un pieņemt lēmumu, balstoties uz saturu. Tas ir īpaši nozīmīgi laikā, kad jaunieši ikdienā sastopas ar ļoti lielu informācijas apjomu.

Skolai šī iniciatīva deva pieredzi, kā mācību saturu saistīt ar reālu sabiedrisko procesu. Tā parādīja, ka pilsonisko kompetenci iespējams attīstīt starpdisciplināri, proti, sociālajās zinībās, vēsturē, klases stundās un ārpusstundu darbā. Plašākai skolas kopienai šī iniciatīva atgādināja, ka jaunieši nav tikai nākotnes vēlētajī. Viņi jau tagad ir sabiedrības daļa, kas spēj domāt, jautāt, analizēt un piedāvāt risinājumus.

Visvērtīgākā šajā iniciatīvā bija pēctecība. Skolēni neguva tikai vienu atsevišķu pieredzi, bet izgāja cauri vairākiem līdzdalības posmiem: ideja > vēstule > saruna > izvērtēšana > balsošana. Šāda secība palīdzēja saprast, ka demokrātija nav viens notikums, bet process, kurā katrs solis veido atbildību un izpratni.

Nākamreiz iniciatīvu varētu papildināt ar plašāku skolēnu refleksiju apkopošanu, piemēram, īsu digitālu aptauju pēc sarunas un pēc vēlēšanu simulācijas. Tas ļautu precīzāk salīdzināt, kā mainījusies skolēnu izpratne par līdzdalību. Vērtīgi būtu atvēlēt vairāk laika arī partiju programmu salīdzināšanai nelielās grupās un diskusijai par to, kā atpazīt reālistiskus, izmērāmus un sabiedrībai nozīmīgus priekšlikumus.

Šī pieredze apliecināja, ka jaunieši iesaistās ar lielāku interesi, ja viņiem tiek uzticēta īsta atbildība. Kad skolēns pats raksta vēstuli, uzdod jautājumu deputātam, pārbauda dokumentu vai skaita balsis, demokrātija kļūst saprotama un personīga. Tā vairs nav tikai definīcija, tā ir pieredze, ko var atcerēties nākamajā reizē, kad jāizdara izvēle un jāuzņemas atbildība par savu balsi.

Skolēnu atziņas

- Aleksandrs: “Man patika, ka vēlēšanu simulācijā viss notika gandrīz kā īstās vēlēšanās. Tas palīdzēja saprast, ka balsošana nav tikai biļetena iemešana urnā, bet gan atbildīgs lēmums.”
- Maksims: “Pirms šīs aktivitātes es daudz nedomāju par partiju programmām, bet simulācijas laikā sapratu, ka pirms vēlēšanām ir svarīgi izlasīt, ko katra partija piedāvā.”
- Karīna: “Bija interesanti iejusties vēlētāja lomā. Es sapratu, ka izvēli nevajadzētu izdarīt tikai pēc partijas nosaukuma vai popularitātes, bet pēc idejām un darbiem, ko tā sola.”
- Kirils: “Man īpaši patika tas, ka skolēni paši varēja piedalīties vēlēšanu organizēšanā. Vēlēšanu komisijas darbs izrādījās daudz atbildīgāks, nekā sākumā šķita.”
- Anastasija: “Šī pieredze bija noderīga, jo tā parādīja, ka līdzdalība nav tikai pieaugušo lieta. Arī skolēni var mācīties domāt, jautāt un izteikt savu viedokli.”
- Ksenija: “Vēlēšanu simulācija man palīdzēja saprast, ka atbildīgs vēlētājs nav tas, kurš vienkārši nobalso, bet tas, kurš pirms tam interesējas un izvērtē informāciju.”

Priekšlikumi
partiju
programmām

Pašvaldību vēlēšanu simulācija

Rīgas Ostvalda vidusskola

Dace Lukase,
Aleksejs Lazarevs

Idejas, kā pilsoniskās līdzdalības jautājumus integrēt latviešu valodas un sociālo zinību stundās, darbojoties ar platformu ManaBalss.lv un izstrādājot jauniešiem aktuālas iniciatīvas

PILSONISKĀS PRAKSES INICIATĪVU SAGATAVOŠANA

Projekta “Iespējo līdzdalību!” ietvaros Rīgas Ostvalda vidusskolas skolēni sagatavoja pilsoniskās prakses iniciatīvu iesniegšanai platformā ManaBalss.lv un priekšlikumu Rīgas pilsētas līdzdalības budžeta projekta pieteikumam. Iniciatīvas mērķis bija stiprināt jauniešu izpratni par demokrātiju, pilsonisko līdzdalību un iespējām ietekmēt sabiedrībā notiekošos procesus.

Mācību procesā skolēni iepazinās ar platformas ManaBalss.lv darbību, analizēja sabiedrībā aktuālas iniciatīvas, pētīja līdzdalības budžeta iespējas pašvaldībās un paši izstrādāja priekšlikumus savas skolas un dzīvesvietas vides pilnveidošanai. Projekta noslēgumā skolēni sagatavoja digitālus iniciatīvu pieteikumus, prezentēja tos auditorijai un demokrātiskā balsojumā izvēlējās ideju turpmākai virzībai.

Ceļš no idejas līdz iniciatīvai

Aktivitātes tika īstenotas 2025./2026. mācību gada laikā vairākos secīgos posmos.

Pirmajā posmā (24.11.2025.) skolēni iepazinās ar platformu ManaBalss.lv, analizēja jau iesniegtās iniciatīvas, balsoja par sev aktuālām idejām un pētīja iniciatīvu iesniegšanas noteikumus. Vienlaikus tika izzinātas pašvaldību līdzdalības budžeta iespējas Latvijā un Eiropā.

Otrajā posmā (11.12.2025.) skolēni grupās analizēja savas dzīvesvietas un skolas vidi. Tika identificētas problēmas, kas ietekmē skolēnu ikdienu vai kopienas, vai sabiedrību kopumā, izvērtēti to cēloņi un sekas, kā arī meklēti iespējamie risinājumi. Katra grupa formulēja savu iniciatīvas ideju, noteica tās mērķi, ieguvumus un sagatavoja vizuālo koncepciju.

Trešajā posmā (22.01.2026.) skolēni iniciatīvas noformēja digitālā veidā, pilnveidoja tekstus, pievienoja ilustratīvos materiālus un sagatavoja prezentācijas. Katra grupa publiski prezentēja savu ideju, uzklusēja citu skolēnu atsauksmes un veica nepieciešamos uzlabojumus. Noslēgumā notika demokrātiska balsošana, kuras laikā skolēni un skolotāji izvēlējās aktuālākās iniciatīvas turpmākai attīstīšanai.

Visā procesā sadarbojās sociālo zinību un latviešu valodas skolotāji, veidojot starpdisciplināru mācību procesu, kurā skolēni pilnveidoja gan pilsoniskās līdzdalības, gan argumentētas rakstīšanas, sadarbības un publiskās uzstāšanās prasmes.

Nodarbību laikā tika izmantotas dažādas darba metodes un veidoti dažādi materiāli:

- prezentācijas;
- darba lapas;
- domu kartes un ideju uzmetumi;
- iniciatīvu melnraksti;
- digitālie iniciatīvu pieteikumi;
- balsošanas rezultātu apkopojumi;
- skolēnu refleksijas;
- aptaujas.

Norises izvērtēšana notika diskusijās, savstarpējās atsauksmēs, pašvērtējumā un kopīgās refleksijās par paveikto darbu.

Šāda pakāpeniska pieeja ļāva skolēniem izprast pilnu līdzdalības procesu – no problēmas identificēšanas līdz argumentēta priekšlikuma sagatavošanai un sabiedriskai izvērtēšanai.

Skolēnu izstrādātās iniciatīvas

Darba rezultātā tika izstrādātas septiņas līdzdalības iniciatīvas:

- “Par bezmaksas pusdienām visiem skolēniem”;
- “Par daudzdzīvokļu māju drošību”;
- “Dzeramā ūdens vietas katrā skolā”;
- “Konkurētspējīga alga norāda uz konkurētspējīgu profesiju! Es gribu būt skolotājs, bet...”;
- “Par pagalma infrastruktūras uzlabošanu Zolitūdē”;
- ““Nē” smagajām skolas somām!”;
- “Pievedceļa un autostāvvietu izbūve pie Rīgas Ostvalda vidusskolas no Slokas ielas līdz skolai”.

Katra iniciatīva tika balstīta reālā problēmā, kuru skolēni identificēja savā ikdienā vai sabiedrībā. Darba grupas analizēja situāciju, formulēja problēmu, piedāvāja risinājumu un pamatoja tā nozīmīgumu.

Demokrātiska izvēle un sabiedrības iesaiste

Pēc iniciatīvu prezentēšanas notika balsošana klasē. Lai iegūtu plašākas skolas kopienas un sabiedrības viedokli, tika organizētas aptaujas arī Rīgas Ostvalda vidusskolas e-klasē un skolas *Instagram* kontā.

Rezultāti parādīja, ka vislielāko atbalstu guva iniciatīva “Pievedceļa un autostāvvietu izbūve pie Rīgas Ostvalda vidusskolas no Slokas ielas līdz skolai”. Skolēni aktualizēja problēmu, ka pie skolas trūkst kvalitatīva piebraucamā ceļa un autostāvvietu. Lietainā laikā skolēni, pedagogi un vecāki ir spiesti pārvietoties pa dubļiem un peļķēm, savukārt transporta kustība pie skolas bieži ir neorganizēta un rada drošības riskus.

Izstrādātajā idejā tika paredzēta pievedceļa izbūve no Slokas ielas līdz skolai, autostāvvietu ierīkošana, satiksmes organizācijas sakārtošana un nepieciešamo ceļa zīmju uzstādīšana. Projekta īstenošana nodrošinātu ērtāku un drošāku piekļuvi skolai gan gājējiem, gan transportlīdzekļiem.

Tā kā šī iniciatīva ieguva vislielāko atbalstu gan klasē, gan Rīgas Ostvalda vidusskolas e-klases aptaujā un skolas *Instagram* balsojumā, skolēni to izvēlējās turpmākai attīstīšanai. Iniciatīva tika pārveidota par pašvaldības līdzdalības budžeta projekta pieteikumu, kurā tika detalizēti aprakstīts plānotais uzlabojums, tā ieguvēji un sagaidāmā ietekme uz apkārtnējo vidi. Tādējādi skolēnu ideja no mācību uzdevuma pārtapa reālā Rīgas pilsētas līdzdalības budžeta projekta priekšlikumā.

Otro lielāko atbalstu saņēma iniciatīva “Par bezmaksas pusdienām visiem skolēniem”. Tās autori aktualizēja problēmu, ka ne visi 5.–12. klašu skolēni var atļauties katru dienu iegādāties pusdienas skolā. Skolēni norādīja, ka nepietiekams uzturs samazina koncentrēšanās spēju, rada nogurumu un negatīvi ietekmē mācību sasniegumus. Kā risinājumu viņi piedāvāja atjaunot pašvaldības finansējumu bezmaksas pusdienām visiem skolēniem. Iniciatīvas autori uzsvēra, ka paēdis skolēns spēj veiksmīgāk mācīties, pilnvērtīgāk iesaistīties mācību procesā un sasniegt labākus rezultātus.

Šī iniciatīva tika izvirzīta tālākai pilnveidošanai un sagatavošanai publicēšanai platformā ManaBalss.lv.

Ieguvumi

Aktivitāšu laikā skolēni ieguva padziļinātu izpratni par demokrātiju un pilsoniskās līdzdalības procesiem:

- prasmi identificēt sabiedrībai nozīmīgas problēmas;
- iemaņas argumentēt, diskutēt un sadarboties grupā;
- aizstāvēt savas idejas publiskās diskusijās;
- pieredzi digitālu projektu sagatavošanā;
- izpratni par kolektīvo iesniegumu un līdzdalības budžeta iespējām.

Skolēni ieguva praktisku pieredzi, jo darba gaitā ir skaidri redzami visi pilsoniskās līdzdalības posmi:

- problēmas identificēšana;
- problēmas izpēte;
- risinājuma formulēšana;
- iniciatīvas izstrāde;
- sabiedrības viedokļa noskaidrošana;
- demokrātiska balsošana;
- iniciatīvas virzīšana tālāk reālai īstenošanai.

Tika attīstītas sadarbības, komunikācijas, digitālās un kritiskās domāšanas prasmes.

Skolas kopiena ieguva iespēju iepazīties ar jauniešu redzējumu par aktuālām problēmām un iespējamiem risinājumiem.

Projekts veicināja diskusiju par skolas un apkārtējās vides attīstību, kā arī jauniešu lomu sabiedrības procesos.

Plašākai sabiedrībai ieguvums ir jauniešu aktīvāka iesaiste sabiedrības procesos un jaunu ideju rašanās vietējās kopienas attīstībai.

Projekts veicināja izpratni par to, ka ikviens pilsonis var ietekmēt apkārtējo vidi un piedalīties lēmumu pieņemšanā.

Secinājumi un ilgtspēja

Projekta laikā skolēni pārliecinājās, ka līdzdalība demokrātiskā sabiedrībā sākas ar spēju pamanīt problēmas, sadarboties un meklēt risinājumus. Īpaši nozīmīga bija pieredze, kurā ideja pakāpeniski pārtapa konkrētā iniciatīvas projektā.

Vērtīga pieredze bija demokrātiskā balsošana un iniciatīvu publiska prezentēšana, jo tā ļāva izjust reālu pilsoniskās līdzdalības procesu – no idejas radīšanas līdz kopīga lēmuma pieņemšanai.

Skolēni atzina, ka kvalitatīva iniciatīva prasa ne tikai labu ideju, bet arī argumentāciju, sadarbību un spēju uz klausīt citus viedokļus.

Skolēni secināja, ka nākotnē būtu vērtīgi vēl vairāk iesaistīt skolas kopienu jau iniciatīvu izstrādes sākumposmā, organizējot aptaujas, diskusijas un intervijas.

Svarīgākā projekta atziņa ir tā, ka skolēni ne tikai teorētiski apguva līdzdalības principus, bet arī paši radīja iniciatīvas, kuras tika virzītas reāliem demokrātiskiem procesiem – pašvaldības līdzdalības budžetam un platformai ManaBalss.lv

Dalība projektā “Iespējo līdzdalību!” apliecināja, ka jaunieši ir gatavi iesaistīties sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā un būt aktīvi pilsoņi, ja viņiem tiek dota iespēja darboties praktiski, radoši, atbildīgi un redzēt savas līdzdalības rezultātus.

Radām iniciatīvu idejas.

Balsojums par iniciatīvām.

Rīgas pilsētas līdzdalības budžeta projekta ideja

1. Projekta idejas nosaukums	Droša piekļuve Rīgas Ostvalda vidusskolai – pievedot šīs autostāvvietas
2. Iestenošanas vieta	Rīga, Slokas iela – posms no Slokas ielas līdz Rīgas Ostvalda vidusskolai un skolas piegulošā teritorija
3. Tematiskā joma	Satiksmes infrastruktūra
4. Projekta idejas apraksts	Rīgas Ostvalda vidusskolai, kā arī autostāvvietu iekārtošana pie skolas teritorijas. Tiks izveidots ciets, laukapstākļiem noturīgs segums, sakārtota satiksmes organizācija un uzstādītas ceļa zīmes. Projekts nodrošinās drošu un ērtu piekļuvi skolai gājējiem un transportlīdzekļiem.
5. Projekta sabiedriskā nepieciešamība	Pastāvīk pie skolas nav labiekārtota piebraucamā ceļa un autostāvvietu, kas rada satiksmes haosu, apgrūtina bērnu nogādāšanu uz skolu un apdraud skolēnu drošību. Autostāvvietu izbūve ļaus sākotnēji transporta plūsmu, samazinās risku satiksmes negadījumiem un uzlabos apkārtnes teritorijas drošību un pieejamību plašam sabiedrības lokam.
6. Iedzīvotāju grupas, informēšana un balsošana	Galvenie atbalstītāji būs skolēni, vecāki, pedagogi, skolas darbinieki un apkārtmies iedzīvotāji. Viņi tiks informēti un aicināti balsot, izmantojot skolas mājaslapu, e-klasi, sociālos tīklus (Instagram, Facebook), vecāku sapulci, kā arī skolēnu veidotas informatīvās kampaņas.

Pašvaldības līdzdalības budžeta projekts.

Iniciatīvas

PAR BEZMAKSAS PUSDIENAM VIENIEM SKOLĒNIEM

PROBLEMAS VAIDROŠĀNĀS
Mācīšanās laikā ir svarīgi ēst, lai galva būtu koncentrēta. Bez pusdienu ēdiena skolēniem ir grūtāk koncentrēties uz mācībām. Tāpēc skolās vajadzētu nodrošināt bezmaksas pusdienu ēdiena piegādi skolēniem.

REIZINĀJUMS
Skolēniem ir svarīgi ēst, lai galva būtu koncentrēta. Bez pusdienu ēdiena skolēniem ir grūtāk koncentrēties uz mācībām. Tāpēc skolās vajadzētu nodrošināt bezmaksas pusdienu ēdiena piegādi skolēniem.

DEKĻKĀM DĒNIEM KĻĪTAS KĀTRĀ SKOLĀ

PROBLEMAS VAIDROŠĀNĀS
Mācīšanās laikā ir svarīgi ēst, lai galva būtu koncentrēta. Bez pusdienu ēdiena skolēniem ir grūtāk koncentrēties uz mācībām. Tāpēc skolās vajadzētu nodrošināt bezmaksas pusdienu ēdiena piegādi skolēniem.

REIZINĀJUMS
Skolēniem ir svarīgi ēst, lai galva būtu koncentrēta. Bez pusdienu ēdiena skolēniem ir grūtāk koncentrēties uz mācībām. Tāpēc skolās vajadzētu nodrošināt bezmaksas pusdienu ēdiena piegādi skolēniem.

Initiative	Klase	ROVS Instagram	ROVS E-kļase
1. Ideja	70%	10%	20%
2. Ideja	10%	10%	10%
3. Ideja	10%	10%	10%
4. Ideja	10%	10%	10%
5. Ideja	10%	10%	10%
6. Ideja	10%	10%	10%
7. Ideja	10%	10%	10%

PIEVĒCEĻA UN AUTOSTĀVVĒTIU IEBŪVE PIE RĪGAS OSTVALDA VIDUSSKOLAS NO STOKAS IELAS LĪDZ MOKAS 43

PROBLEMAS VAIDROŠĀNĀS
Pie skolas ir grūti nokļūt, jo nav pietiekami daudz autostāvvietu. Tāpēc vajadzētu izbūvēt autostāvvietas un labiekārtozt piekļuvi skolai.

REIZINĀJUMS
Pie skolas ir grūti nokļūt, jo nav pietiekami daudz autostāvvietu. Tāpēc vajadzētu izbūvēt autostāvvietas un labiekārtozt piekļuvi skolai.

NE SMAGĀKĀM SKOLAS SOMĀM

PROBLEMAS VAIDROŠĀNĀS
Skolēniem ir grūti nesiet smagus somus. Tāpēc vajadzētu ieviest mērogošanas sistēmu, kas palīdzētu skolēniem izvēlēties atbilstošu somu.

REIZINĀJUMS
Skolēniem ir grūti nesiet smagus somus. Tāpēc vajadzētu ieviest mērogošanas sistēmu, kas palīdzētu skolēniem izvēlēties atbilstošu somu.

Digitalizējam iniciatīvas.

PROJEKTA DALĪBNIEKU PADOMI PILSONISKĀS LĪDZDALĪBAS AKTIVITĀŠU ĪSTENOTĀJIEM

- Pilsoniskās prakses iniciatīvas veido jauniešos pirmo politisko un sabiedrisko pieredzi, veicina vēlmi līdzdarboties un būt aktīviem. Jauniešos stiprinās pārliecība, ka galvenie pārmaiņu rosinātāji un īstenotāji ir viņi paši un katrs no viņiem var ietekmēt apkārt notiekošo.
- Jaunieši ir ieinteresēti īstenot inovatīvas aktivitātes. Svarīgi ir uzticēties viņiem un atbildību par pasākumu organizēšanu nodot pašu jauniešu rokās, jo viss izdodas un tiek paveikts ar atbildības sajūtu.
- Praktiskas un darbībā balstītas aktivitātes ir efektīvs veids, kā veicināt skolēnu izpratni par piekļūstamību, vienlīdzīgām iespējām un iekļaujošu sabiedrību.
- Uzmanība jāpievērš plānošanai un pienākumu sadalei. Pirms pasākuma jāizveido darba grupa, jāizplāno tikšanās laiks un jāvienojas par pienākumu sadali. Jānodrošina, lai visi iesaistītie dalībnieki izprastu savus pienākumus, justos droši un motivēti piedalīties aktivitātēs.
- Pozitīva un draudzīga atmosfēra palīdz piesaistīt cilvēkus labiem darbiem un veicina vēlmi iesaistīties arī turpmāk.
- Pēc īstenotajām aktivitātēm jāieplāno laiks, lai izvērtētu veiksmīgos piemērus un gūtos secinājumus. Nav jābaidās atzīt neizdošanos vai vilšanos – tas palīdzēs nākotnē rast risinājumus, kā mazināt neveiksmes.
- Dažkārt āra aktivitāšu organizēšanā jāņem vērā arī laikapstākļi, jo tie var likt mainīt plānus. Tāpēc ir jābūt arī plānam “B”, kas paredz elastīgi pārkārtot iecerēto un pielāgoties situācijai.
- Organizējot iekļaujošas aktivitātes, kurās iesaistīti cilvēki no dažādām vietējās sabiedrības grupām, būtiski ir veltīt laiku sarunām un šo grupu un viņu vajadzību izpētei. Ir jāizvērtē situācija, jāanalizē, kādi uzlabojumi nepieciešami un ko var paveikt jaunieši.
- Iekļaujošas aktivitātes attīsta empātiju, līdzatbildību un vēlmi palīdzēt citiem, tās ir īpaši noderīgas jauniešu rakstura audzināšanā un vispārcilvēcisko vērtību stiprināšanā.
- Labdarības aktivitātes ne tikai palīdz citiem, bet arī stiprina skolas kopienas solidaritību, līdzietību un savstarpējo sadarbību.
- Pat neliels atbalsts grūtībās nonākušiem cilvēkiem var kļūt par lielu palīdzību. Tāpēc nevajag plānot milzu darbus – pietiek ar nelielu, bet precīzi cilvēku vajadzībām mērķētu palīdzību, lai viņus iepriecinātu un uzlabotu situāciju.
- Lai sadarbība ar citiem cilvēkiem veidotos ilgtspējīgāka, ir jāplāno ne tikai viena akcija vai kampaņa, kas pievērš uzmanību kādai problēmai. Jāatrod laiks, lai satiktos vēlāk, pārrunātu, kas ir mainījies, un ko var darīt turpmāk, lai situāciju risinātu.

- Organizējot akcijas vai kampaņas, jāizvēlas spilgts, netradicionāls formāts, kas piesaista sabiedrības uzmanību. Kampaņas sauklis, kas īsi atspoguļo būtību un ir atmiņā paliekošs, nodrošina sabiedrības ieinteresētību notiekošajā.
- Tiekoties ar cilvēkiem, kuri ir uzaicināti piedalīties kādā pasākumā, ir jauki pateikt paldies par līdzdalību ar nelielām, simboliskām pašu gatavotām dāvaniņām vai ziediem. Tas parāda, ka cilvēku laiks un ieguldījums tiek novērtēts.
- Atbalstītājiem vai citiem iesaistītajiem pēc pasākuma var nosūtīt pateicību par ieguldījumu e-pastā vai sociālajos tīklos.
- Organizējot pasākumu, kurā tiek iesaistīta plašāka sabiedrība, jāpārdomā, kā par pasākuma norisi tiks izplatīta informācija, kā tas tiks reklamēts un kā atspoguļots. Noteikti jāizmanto skolas sociālie tīkli, kā arī afišas publiskās vietās, piemēram, bibliotēkā, ārtelpas objektos u. c.
- Jāpārvar satraukums par komunikāciju ar nepazīstamiem cilvēkiem. Pirms sarunas vēlams izveidot sarunas plānu, piefiksēt galvenos argumentus, formulēt savas iece-res un piedāvāt risinājumus.
- Komunicējot ar citu paaudžu cilvēkiem, ir svarīgi izturēties laipni, cieņpilni, intere-sēties par sarunas partneriem un runāt par to, kas viņiem ir nozīmīgs.
- Sarunājoties ar politiķiem un amatpersonām, jāizvairās no pārmetumiem, jāpiedāvā konkrēti ieteikumi un jāskaidro, kādu palīdzību jaunieši sagaida no politiķiem, lai paši jaunieši varētu iesaistīties situācijas uzlabošanā.
- Pilsoniskās līdzdalības aktivitātes stiprina gan savstarpējās komunikācijas prasmes citam ar citu, gan arī prasmes komunicēt ar politikas veidotājiem un amatpersonām.
- Izglītojošus materiālus par pilsonisko līdzdalību nepieciešams regulāri pilnveidot un pielāgot dažādām vecuma grupām, kā arī rūpīgi plānot aktivitāšu norises vidi.
- Jaunieši spēj būt aktīvi pārmaiņu veidotāji un nozīmīgi līdzdalības procesu virzītāji savā skolā un kopienā.

IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS CENTRA (IAC) PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PILNVEIDES PROGRAMMAS PILSONISKAJĀ IZGLĪTĪBĀ

I. “PILSONISKĀS IZGLĪTĪBAS SATURS UN LĪDZDALĪBAS METODIKA MĀCĪBU UN AUDZINĀŠANAS DARBĀ” (36 h)

Programmas mērķauditorija: vispārējās izglītības iestāžu pedagogi, klašu audzinātāji, skolu administrācijas pārstāvji, jaunieši.

Programmas mērķis: paaugstināt pedagogu profesionālo kompetenci pilsoniskās izglītības īstenošanā mācību procesā un jauniešu līdzdalības veicināšanā vietēja kopienā.

Programmas uzdevumi

- Pilnveidot dalībnieku izpratni par pilsoniskās izglītības aktuālajiem uzdevumiem jauniešu līdzdalības veicināšanai.
- Sniegt saturisku un metodisku atbalstu pedagogiem jauniešu līdzdalības tiesiskā ietvara izpratnes veidošanai.
- Sniegt metodisku atbalstu līdzdalības iniciatīvu (vēlēšanu simulācija, priekšlikumi, līdzdalības budžets u. c.) sagatavošanā, plānošanā un īstenošanā vietējās kopienās.
- Īstenot dalībnieku pieredzes izvērtēšanu un apkopošanu par pilsoniskās prakses iniciatīvu norisi.

Programmas tematika

- Pilsoniskā līdzdalība kompetenču pieejā balstītā mācību saturā.
- Pilsoniskās līdzdalības veidi, iespējas un sabiedrības iesaistes tiesiskais regulējums.
- Pašvaldību vēlēšanu simulāciju metodika un īstenošanas plānošana izglītības iestādēs.
- E-demokrātijas rīki pašvaldību saiknei ar iedzīvotājiem, e-demokrātijas juridiskais ietvars un prakses piemēri.
- Metodiski paņēmieni līdzdalības budžeta projekta, kolektīvā iesnieguma, iniciatīvas sagatavošanai.
- Jauniešu pilsoniskās līdzdalības iniciatīvu koordinēšana vietējās kopienās.
- Jauniešu pilsoniskās prakses iniciatīvu analīze un izvērtējums, turpmākās darbības plānošana. Programmas izvērtējums.

II. IEKĻAUJOŠA PILSONISKĀ LĪDZDALĪBA: SATURS UN IEKĻAUJOŠAS LĪDZDALĪBAS METODIKA MĀCĪBU UN AUDZINĀŠANAS DARBĀ (32 h)

Programmas mērķauditorija: vispārējās izglītības iestāžu pedagogi, klašu audzinātāji, skolu administrācijas pārstāvji.

Programmas mērķis: paaugstināt pedagogu profesionālo kompetenci iekļaujošas pilsoniskās līdzdalības tematikā un metodiskajās prasmēs organizēt jauniešu iniciatīvas vietējās kopienās, kas veicina mazāk pārstāvēto grupu interešu aizstāvību.

Programmas uzdevumi

- Paaugstināt dalībnieku izpratni par iekļaujošas pilsoniskās līdzdalības jautājumiem.
- Pilnveidot dalībnieku prasmes identificēt mazāk iekļautās sabiedrības grupas un organizēt iekļaujošas aktivitātes šo grupu atbalstam.
- Sniegt informatīvu atbalstu dalībniekiem likumdošanas jautājumos par piekļūstamību un jauniešu pilsonisko līdzdalību.
- Veicināt dalībnieku pieredzes apmaiņu un apkopot labās prakses piemērus par īstenotajām pilsoniskās līdzdalības iniciatīvām.

Programmas tematika

- Iekļaujošas pilsoniskās līdzdalības būtība un nozīme.
- Sociāli mazāk aizsargātās iedzīvotāju grupas un to situācija vietējā kopienā.
- Iekļaujošas pilsoniskās līdzdalības kampaņu un akciju plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas metodika.
- Piekļūstamības principi un tiesiskais ietvars “Preču un pakalpojumu piekļūstamības” likumā.
- Sabiedrības informēšanas un izglītošanas aktivitātes mazāk aizsargāto grupu iekļaušanai.
- Līdzdalības pieredzes apkopošana un pilsoniskās prakses iniciatīvu analīze.
- Metodiski rīki pieredzes publicitātes nodrošināšanai.
- Programmas izvērtējums.

Vairāk par IAC programmām: <http://www.iac.edu.lv/programmas/>

Vairāk par IAC metodiskajiem materiāliem: <http://www.iac.edu.lv/izdevumi-un-petijumi/izdevumi/>

Turpmākai saziņai:

Dzirnavu iela 34a-8, Rīga, LV-1010 Tālrunis: 26335521, e-pasts: iac@latnet.lv
www.iac.edu.lv [www.Facebook.com/iac.edu](https://www.facebook.com/iac.edu)
